

TALOUS- ARVIO 2026

JA TALOUSSUUNNITELMA
2027-2029

Kunnanjohtajan talousarvioesitys

Hankasalmen kunta

Sisällys

Hankasalmen talousarvio 2026 tiivistettynä	1
Lähtökohdat	2
Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	3
Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä	4
Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	8
Talousarvion sitovuus	15
Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	17
Taloussuunnitelman yhteenveto	18
Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	18
Tiivistelmät vastuualueittain	20
Käyttötalous	24
Rahoitus	26
Henkilöstö	27
KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	28
Keskusvaalilautakunta	28
Tarkastuslautakunta	29
Kunnanhallitus	30
Sivistyslautakunta	36
Ympäristölautakunta	52
TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	63
Investointisuunnitelma 2026–2030	65
Henkilöstösuunnitelma 2026	68
Kunnan tuki yritystoiminnalle	69
Avustukset talousarviossa 2026	70
Kuljetuskustannukset 2026	71
Konsernin tytäryhtiöt	72

Hankasalmen talousarvio 2026 tiivistettynä

TALOUS

Vuosikate talousarviovuonna 2026 on noin 1,3 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos noin 420 000 euroa alijäämäinen. Vuoden 2025 alkuperäinen talousarvio laadittiin noin 530 000 euroa alijäämiseksi. Vuoden 2025 valtionosuudet toteutuvat kuitenkin noin 200 000 euroa alkuperäistä talousarviota parempana sekä toimintakatteen toteutuman ennakoitaan olevan talousarviota pienempi. Näiden muutosten johdosta tilikauden alijäämä voisi olla supistumassa noin 108 000 euroon. Alun perin talouden tasapainotussuunnitelma piti laatia vuoden 2024 aikana, mutta taaseen ylijäämä, parantunut toteumaennuste sekä valtionosuusuudistuksen myötä tuleva rahoituspohjan muutos ovat lykänneet ohjelman laatimista. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2026–2029 siten, että tulevat vuodet ovat selkeästi alijäämäisiä. Tasapainotussuunnitelman tarpeellisuutta on arvioitu viimeksi marraskuussa 2025 ja silloin on linjattu, että jatkossa talouden toteumaa ja tasapainotuksen tarvetta arvioidaan kunnassa puolivuositain. Marraskuun 2025 tilannearviossa ei siis vielä ilmennyt tarvetta tasapainotussuunnitelman laatimiselle. Suunnitelma talouden tasapainottamiseksi tulee laatia lähivuosien aikana huolimatta siitä, että kunnan toimintaedellytyksiin liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä kuten työttömyyden aiheuttamat sakkomaksut, valtionosuusuudistuksen epävarma tilanne, mahdollinen kiinteistöverotuksen uudistus ja sotekiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan loppuminen” ja yhtiöittäminen.

TOIMINTATUOTOT JA -KULUT

Toimintatuottojen kokonaismäärä on noin 5,6 miljoonaa euroa. Niiden määrä vähenee 388 000 eurolla edelliseen talousarviovuoteen verrattuna. Toimintakulujen kokonaismäärä on 18,9 miljoonaa euroa ja niiden määrä pienenee vuoden 2025 muutettuun talousarvioon verrattuna noin 587 000 euroa.

VEROTULOT

Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2026 noin 10,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 arvioituun toteumaan nähden verotuloja kertyy noin 290 000 euroa enemmän. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton syyskuussa 2025 päivitetyn veroennustekehikon mukaan.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet ovat vuonna 2026 noin 3,8 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyy noin 593 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2025. Talousarvioon valtionosuudet on arvioitu lokakuun lopussa käytettävien tietojen mukaan.

INVESTOINNIT

Investoinnit ovat yhteensä noin 1 miljoonaa euroa. Investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen, uuteen vedenottamoon, taloushallinnon järjestelmämuutoksiin sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia.

LAINAKANTA

Vuoden 2025 lopussa kunnan lainakanta on 3,1 miljoonaa euroa ja se koostuu pelkästään pitkäaikaisesta lainasta. Talousarviovuonna lainakanta pienenee 588 000 euroa. Vieraan pääoman kokonaismäärässä tulee ottaa huomioon koulukeskuksen leasingrahoitus, jonka pääoma on 13,1 miljoonaa euroa vuoden 2025 lopussa ja talousarviovuoden lopussa 12,8 miljoonaa euroa.

VEROPROSENTIT

Talousarvion laadinnan lähtökohtina on ollut se, ettei verotuksen tasoon tehdä muutoksia. Tuloveroprosentti säilyy siten vuoden 2025 tasossa ollen 9,4 %. Myös muut veroprosentit säilyivät ennallaan.

Lähtökohdat

Kuntalain 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2026–2029 siten, että tulevat vuodet ovat selkeästi alijäämäisiä. Tasapainotussuunnitelman tarpeellisuutta on arvioitu viimeksi marraskuussa 2025 ja silloin on linjattu, että jatkossa talouden toteumaa ja tasapainotuksen tarvetta arvioidaan kunnassa puolivuositain. Marraskuun 2025 tilannearviossa ei siis vielä ilmennyt tarvetta tasapainotussuunnitelman laatimiselle. Suunnitelma talouden tasapainottamiseksi tulee laatia lähivuosien aikana huolimatta siitä, että kunnan toimintaedellytyksiin liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä kuten työttömyyden aiheuttamat sakkomaksut, valtionosuusuu- distuksen epävarma tilanne, mahdollinen kiinteistöverotuksen uudistus ja soteikiinteistöjen ”pakko- vuokra-ajan loppuminen” ja yhtiöittäminen. Talousarvio on laadittu lokakuun lopussa käytettävissä olleiden tietojen kautta.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Talousarviossa vuosittain päivitetään strategian mukaiset tavoitteet. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista. Kunnan strategia päivitetään vuoden 2025 aikana ja uudistettua strategiaa lähdetään jalkauttamaan käytäntöön vuoden 2026 aikana.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. 2000-luvun alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratilojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005–2007 tehtiin alijäämäiset tilinpäätökset. Vuosien 2008–2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuonna 2011 menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämäiseen tilinpäätöstoteumaan.

Kyseiset seikat olivat keskeisimpiä seikkoja Hankasalmen kuntatalouden vaikeuksiin tuosta lähtien. Etenkin kun Hankasalmella ei ollut taseessa kertynyttä ylijäämää puskuriksi 2010-luvun kuntatalouden haasteisiin.

Vuoden 2012 leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat Hankasalmen kunnan tulorahoituksesta yli 800 000 euroa. Kun edellä jo mainittu lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012, niin hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon. Lisäksi korotettiin verotuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet johtivat kuitenkin siihen, että tilinpäätös 2012 painui jo hivenen alijäämäiseksi, vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämää kertyi lisää myös yli miljoona euroa. Poikkeuksellisen isojen lastensuojelu- ja erikoissairaanhoidon kulujen ohella selittävä tekijä alijäämäisille vuosille oli se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen jatkui vuodesta 2012 saakka. Talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimet aloitettiin noina vuosina – ja ilman muutoksia alijäämät olisivat olleet huomattavasti suurempia. Vuoden 2015 tulos toteutuikin jo 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäisenä - tulosta tosin paransi kertaluonteinen testamenttivarojen tuloutus. Vuonna 2016 saavutettiin merkittävästi ylijäämäinen tilinpäätös, eli 1,55 miljoonaa euroa ja myös vuoden 2017 tulos oli ylijäämäinen.

Käyttötalouden tasapainotus eteni hyvin ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut kattamaton alijäämä oli tarkoitus kattaa kokonaan pois sähköomaisuuden myyntivoitolla (noin 1,4 miljoonaa euroa). Perusturvan menojen toteutuminen arvioitua suurempana johti kuitenkin vuonna 2018 lopulta alijäämäiseen tilinpäätökseen (-486 000 euroa) ja vuoden 2019 tilinpäätös oli ennen kaikkea vanhus- ja terveystalvemenojen vuoksi alijäämäinen noin 1,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 käynnistettiin siksi talouden tasapainotuksen valmistelu samanaikaisesti, kun kunnan tulevaisuutta luotiin muun muassa uuden koulukeskus-päiväkodin rakentamisen käynnistämällä ja Attendon kanssa yhteistyössä rakentuvien terveyskeskuksen ja palvelutalon muodossa. Erittäin merkittävää talouden kannalta oli, että Attendo osti rakennusten tasearvoa korkeammalla hinnalla vanhat purettavat terveyskeskus- ja palvelutalorakennukset kunnalta. Tasapainottamistoimia haettiin siis niin, että hyvät peruspalvelut kyetään jatkossakin turvaamaan. Lähtökohta on, että Hankasalmi on houkutteleva asuin- ja yrityspaikkakuntana nyt ja tulevaisuudessa.

Vuodenvaihteessa 2019–2020 käytiin koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kautta muutoksia palvelurakenteisiin tehden saavutettiin noin miljoonan euron vuosikohtainen säästö. Neuvottelujen ohella laadittiin kunnalle talouden tasapainotusohjelma. Talousarvio vuodelle 2020 laadittiin 100 000 euroa ylijäämäiseksi. Loppuvuodesta 2020 jouduttiin kasvattamaan poistojen määrää 979 000 euroa, koska kirkonkylän vanhan koulun alas-
kirjaus aikaistui jo vuodelle 2020. Selkeä ja perusteltu talouden tasapainotusohjelma johti kuitenkin siihen, että kunta sai 670 000 euron harkinnanvaraisen valtionosuuden ja koronan vuoksi noin 1,2 miljoonan lisävaltionosuus-
tuotot valtion lisätalousarvioissa. Kun tähän yhdistyi tasapainotustoimien onnistuminen, niin vuodelta 2020 syntyi 2,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen tulos, jolla katettiin kokonaan taseeseen kertynyt alijäämä.

Vuodelle 2021 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi. Vuonna 2023 toteutumassa ollut hyvinvointialueuudistus edellytti sairaanhoitopiirin taseeseen kertyneen alijäämän kattamista vuoden 2022 kuluessa. Huolimatta pakollisen varauksen 500 000 euron tulosta heikentävästä vaikutuksesta, verotulojen arvioitua parempi toteutuminen johti 1,1 miljoonan euron ylijäämään.

Korona-pandemia vaikutti monin tavoin vuosina 2021–2022 toimintaan. Mutta sen vaikutukset kyettiin hyvin huomioimaan palvelutarpeissa ja taloudessa. Ukrainan sodan suorat ja välilliset vaikutukset toivat huolta talousarviovuoteen 2023, mutta eivät kuitenkaan vuonna 2022 tai 2023 niin merkittävästi talouteen vaikuttaneet, kuin pahimmillaan olisi voinut toteutua.

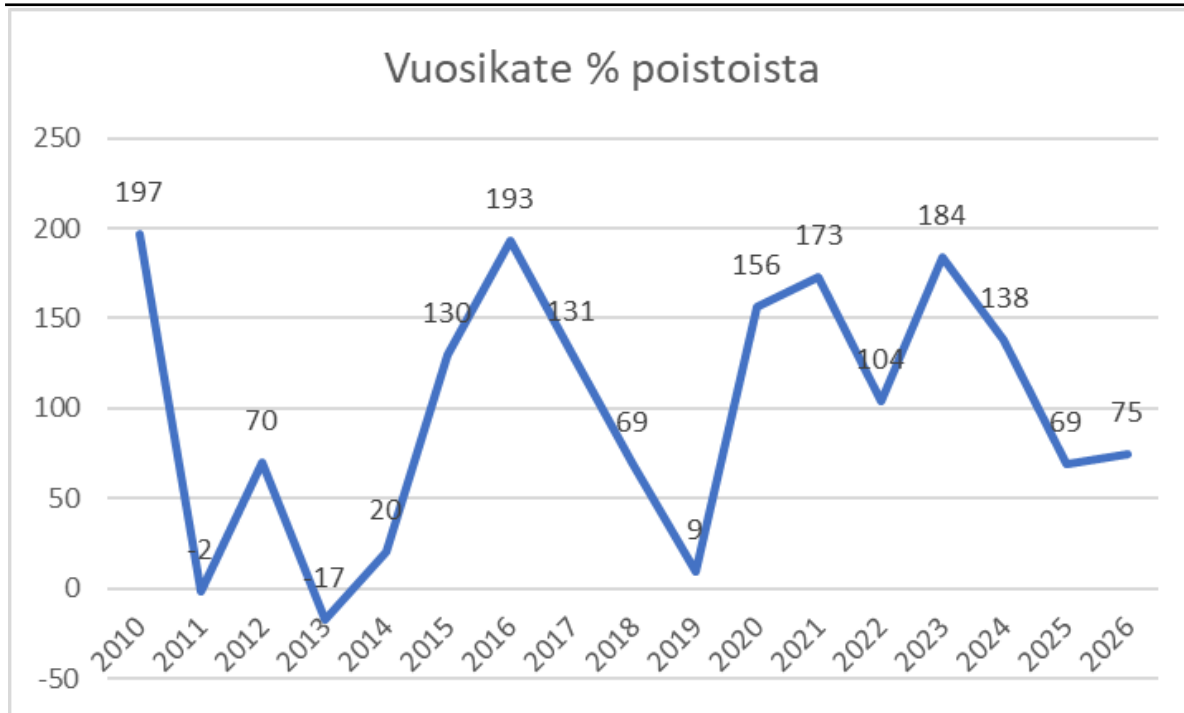
Vuonna 2022 jouduttiin taas kattamaan sairaanhoitopiirin uutta alijäämää ja perusturva ylitti etenkin vanhuspalveluissa talousarviotaan muutoinkin. Verotulojen jatkunut hyvä kehitys johti sairaanhoitopiirin hallitsemattomasta kulukehityksestä huolimatta myös vuodelta 2022 niukkaan ylijäämäisen tuloksen.

Vuoden 2023 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi ja vuoden 2023 tulos toteutui odotettua paremmin. Lopullinen tilikauden tulos oli 1,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Vuoden 2024 alkuperäinen talousarvio laadittiin noin 700 000 euroa alijäämiseksi. Vuoden aikana merkittävästi parantunut verotulojen toteuma johti kuitenkin tarkan kustannusten seuraamisen ohella 513 000 euron ylijäämään. Ja kuluvan vuoden 2025 alun perin 530 000 euroa alijäämäiseksi laadittu talousarvio on sekin toteutumassa ennakoitua parempana – vain pieni alijäämä on syntymässä tänä vuonna.

Niinpä, vaikka alun perin talouden tasapainotussuunnitelma oli tarkoitus laatia jo vuoden 2024 aikana, niin parantuneet toteumat ovat johtaneet siihen, että kunnassa on päätetty odottaa ensin mahdollisen valtionosuusuudistuksen myötä tuleva rahoituspohjan muutos ja hyvinvointialueen palveluverkkomuu-
toksen ja sote-kiinteistöjen vuokraneuvottelujen tulokset. Lisäksi hyvinvointialueelle vuokrattavat sote-kiinteistöt on yhtiöitettävä vuoden 2026 aikana, jolla voi olla kertaluonteisia vaikutuksia talouteen.

Talouden tasapainotussuunnitelma tullaan tarvittaessa laatimaan lähivuosien aikana. Vuoden 2024 lopussa taseessa ollut 2,9 miljoonan euron kumulatiivinen ylijäämä mahdollistaa talouden tarvittavan tasapainottamisen harkitusti ja kaikki suuret muutokset kerralla huomioon ottaen.

Kuntatalouden katsotaan olevan terveellä pohjalla, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta eli 2010-luvun alun mitä suurimmissa määrin vedenjakajalla, jossa tarvittiin selkeitä toimia, joilla estettiin talouden kriisiytyminen. Valtionosuusjärjestelmän muutos, joka otti huomioon väestön sairastavuuttakin, sekä erikoissairaanhoidon menojen tasaantuminen yhdessä kunnan omien talouden tasapainotustoimenpiteiden kanssa johtivat käyttötaloutta tervehdyttäneeseen kehitykseen vuodesta 2015 lukien. Suunta oli oikea, mutta verotulojen yllättävän heikko kehitys kuntakentällä, muutoliikkeen voimistuminen, valtionosuusleikkaukset ja terveys- sekä vanhushuolteen menojen kasvu johtivat siihen, ettei kunnan rahoituspohja riittänyt palvelutuotantoon. Siksi tarvittiin rakenteellisia uudistuksia ja uusi talouden tasapainotusohjelma.

Nyt päätöksenteon kohteena olevalla uudella ja erittäin haastavalla taloussuunnitelmakaudella, mikä aiheutuu hyvinvointialueuudistuksen epäonnistuneesta rahoitusmallista ja kunta-alan viime vuosien kustannusvaikutuksiltaan huomattavan suurista palkankorotuksista, on välttämätöntä luoda sellaista kehityskulkua kunnassa, jolla estetään muuttotappion kasvua väestössä ja vahvennetaan sitenkin rahoituspohjaa. Siksi on myös taloushaasteiden keskellä uskallettu luoda uusia tiloja ja investoitu tulevaisuuteen esimerkiksi liikunta- ja palveluinvestointien muodossa. Tulevaisuuden vahvistaminen tulee näkymään myös päivityksen alla olevassa uudessa kuntastrategiassa.

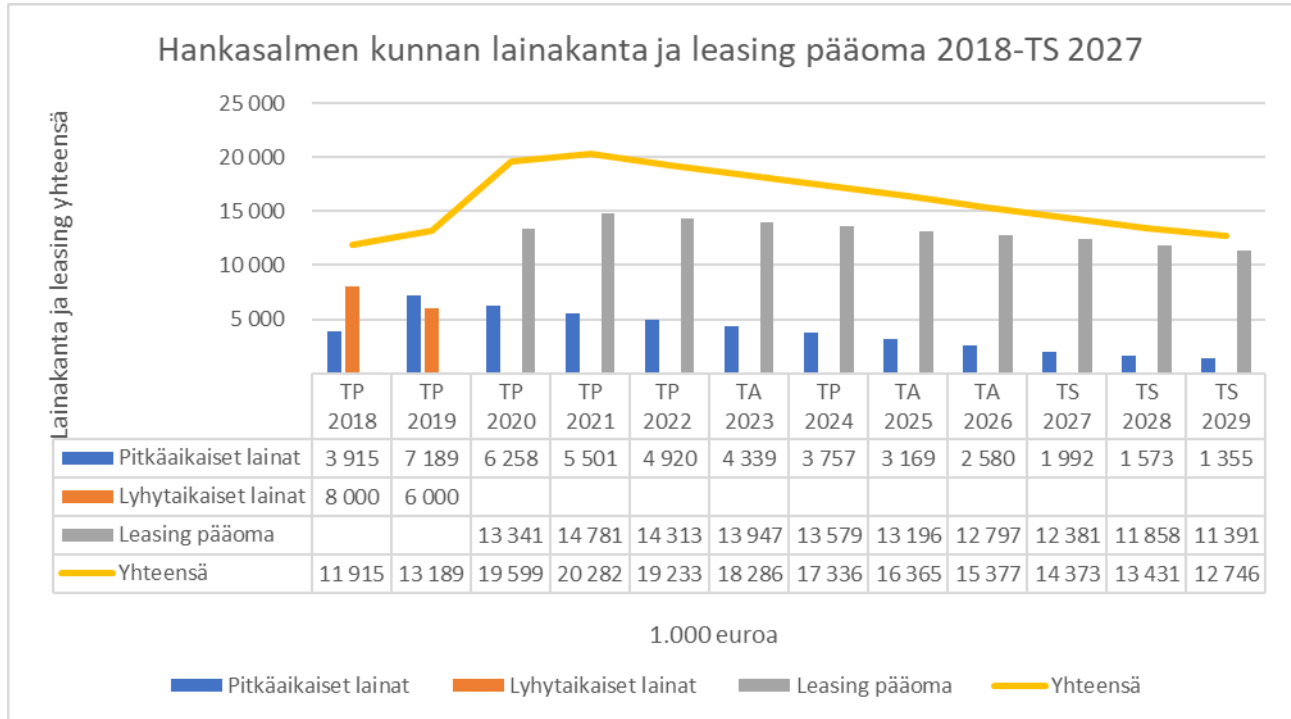
Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007–2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, vuosina 2014–2015 seurasi osin tästäkin syystä vähenemä syntyneissä. Vuosina 2017–2020 kunnassa sitten toteutui sen nykyhistorian pienin syntyneiden määrä ja vuonna 2021 jäätin jopa vain 12 syntyneeseen. Osaltaan kyse on myös koko Suomessa tällä hetkellä vallitsevasta poikkeuksellisesta trendistä syntyneiden määrän suhteen.

Vuosina 2022 ja 2023 syntyneiden määrä tuplaantui tuosta vuoden 2021 pohjalukemasta. Ja vuonna 2024 syntyneitä oli ilahduttavasti 34 lasta. Kuluvana talousarviovuonna 2025 syntyneiden määrä tulee olemaan noin 30 lasta, eli kehitys näyttää nyt paljon paremmalta kuin vuosikymmenen alussa.

Huomioitava on myös se, että olemme olleet lapsiperheissä lasten määrää kunnassa tarkastellen muuttovoittoisia. Kunnan panostukset päiväkoteihin ja kouluihin, harrastuspaikkoihin sekä turvallinen asuin ympäristö ovat lasten ja lapsiperheiden kohdalla johtaneet positiiviseen muuttoliikkeeseen.

Työttömyysaste Hankasalmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan vain noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma ihan nykypäivään asti – yksi pahimmista koko Suomessa.

Edelleen Keski-Suomi on yksi heikoimmista maakunnista työllisyyden suhteen koko Suomea vertaillen. Keski-Suomessa työttömyysaste oli syyskuun lopussa 13,2 %, kun se koko maan tasolla 11,4 %. Hankasalmella lukema oli 12,5 %. TE-palveluiden hoito siirtyi kuntien vastuulle valtiolta vuoden 2025 alusta, joten asiakokonaisuus on entistä haastavampi kunnille ja esimerkiksi työttömyydestä aiheutuvat sakkomaksut kunnille ovat huomattavan korkealla tasolla.

Hankasalmen kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 13,2 miljoonaa euroa. Lainakannasta 7,2 miljoonaa oli pitkäaikaista lainaa ja 6 miljoonaa lyhytaikaista kuntatodistuslainaa. Vuoden 2019 asukaskohtainen lainamäärä oli 2.414 euroa asukasta kohti. Vuoden 2020 aikana kunta pystyi muun muassa Attendon kanssa tehdyn sotekiinteistökaupan vuoksi maksamaan lyhytaikaisen lainan pois, eikä uutta lainaa ole nostettu. Niinpä vuoden 2025 lopussa kunnan lainakanta tulee olemaan alle 3,2 miljoonaa euroa, ja lainamäärä asukasta kohden on pienentynyt selvästi alle 1 000 euroon. Uutta lainaa ei ole tarkoitus talousarviovuonna nostaa.

Korkotaso pysyi useita vuosia poikkeuksellisen matalalla tasolla mutta vuosina 2022-2023 korot nousivat huomattavasti. Vuoden 2024 aikana korkotaso lähti laskuun ja se on laskenut yhä vuonna 2025. Kunnan korkokulut pysyivät hajautetun lainasalkun ja pienen lainamäärän vuoksi korkojen taannoin noustessakin kuitenkin lainojen suhteen kohtuullisina. Koulukeskuksen leasingrahoituksen kuluihin korkojen muutoksilla oli sen sijaan merkittävä vaikutus. Se on nyt onneksi tasaantunut maltilliselle tasolle ja nyt olemme myös koronvaihtosopimukselle suojanneet leasingrahoituksenkin koron mahdollisia muutoksia.

Kunnan kohdalla lainakannan ohella on vieraan pääoman määrässä siis syytä huomioida uuden koulukeskus-päiväkodin leasingrahoitus, jonka määrä on vuoden 2025 lopussa 13,2 miljoonaa euroa ja talousarviovuoden 2026 lopussa 12,8 miljoonaa euroa. Leasingrahoituksen korot ja lyhennykset ovat sivistystoimen käyttötalouden sisällä.

Kuntakonserni tuo kunnan lainavastuisiin lähinnä vain oman tytäryhtiömme Hakan maltillisen lainakannan sekä Virastotalon pienen lainan. Tämän lisäksi konsernilla on muutaman sadantuhannen euron osuus Jyväskylän koulutus-kuntayhtymän lainoista. Kaikkinensa konsernin lainakanta on alle 2 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2026 investoinnit ovat yhteensä noin miljoona euroa. Vuonna 2026 saatetaan loppuun Aseman urheilukentän uusiminen sekä muita pienempiä liikuntapaikkainvestointeja. Infra ja rakennukset pidetään kunnossa ja vesihuoltolaitoksen kunnossapitoa sekä toimintavarmuutta kohennetaan. Vuoden 2026 investointiohjelmassa varaudutaan myös tuleviin taloushallinnon järjestelmämuutoksiin.

Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Tilinpäätösennuste 2025 päättyy niukasti alijäämäiseen tulokseen tämänhetkisellä arviolla. Alkuperäinen talousarvio vuodelle 2025 oli noin 530 000 euroa alijäämäinen. Alijäämän supistuminen talousarviovuonna johtuu muun muassa leasing-kulujen pienenemisestä ja valtionosuuksien paranemisesta talousarvioon nähden. Ennusteen toteutuessa kunnan taseeseen kertynyt kumulatiivinen ylijäämä supistuu noin 2,7 miljoonaan euroon.

Vuoden 2025 tulosennusteen paraneminen mahdollisti talouden tasapainotussuunnitelman siirtämiseen ajankohtaan, jolloin muut talouteen vaikuttavat tekijät olisivat paremmin selvillä. Valtionosuusuudistustakin odotetaan lausunnolle loppusyksyn kuluessa. Kunnan rahoituspohjaan vaikuttavien muutosten selvittyä pohditaan vasta tarvittavia tasapainotustoimenpiteitä. Kunnan sijoitus- ja kassavarat mahdollistavat useammalle vuodelle jaksotettavan käyttötalouden tasapainottamisen sekä maltilliset investoinnit ilman lainanottoa.

Talousarvio 2026 on laadittu selkeästi alijäämäiseksi noin 420 000 euroa. Taloussuunnitteluun tuovat haasteita muun muassa työttömyyden aiheuttamat sakkomaksut, valtionosuusuudistuksen epävarma tilanne, mahdollinen kiinteistöverotuksen uudistus ja soteikiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan loppuminen” ja yhtiöittäminen.

Kunnat ovat tällä hetkellä tilanteessa, jossa niiden toimintaedellytyksiin kohdistuu useita merkittäviä epävarmuustekijöitä. Talousarvio ja -suunnitelma eivät pidä sisällään tässä vaiheessa kertaluonteisia myyntituottoja. Nekin saatavat nousta esille mahdollisessa talouden tasapainotussuunnitelmatyössä tulevina vuosina.

Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton laskelman mukaisena.

Toimintakate muodostuu vastuualueille kunnanhallituksen antaman raamin mukaisista nettomenoista, joihin on lautakuntien perusteltujen esitysten vuoksi tehty muutoksia – seuraavien kolmen vuoden kuluessa tullaan hallitusti vastaamaan tehostamis- ja säästötoimiin käyttötaloudessa.

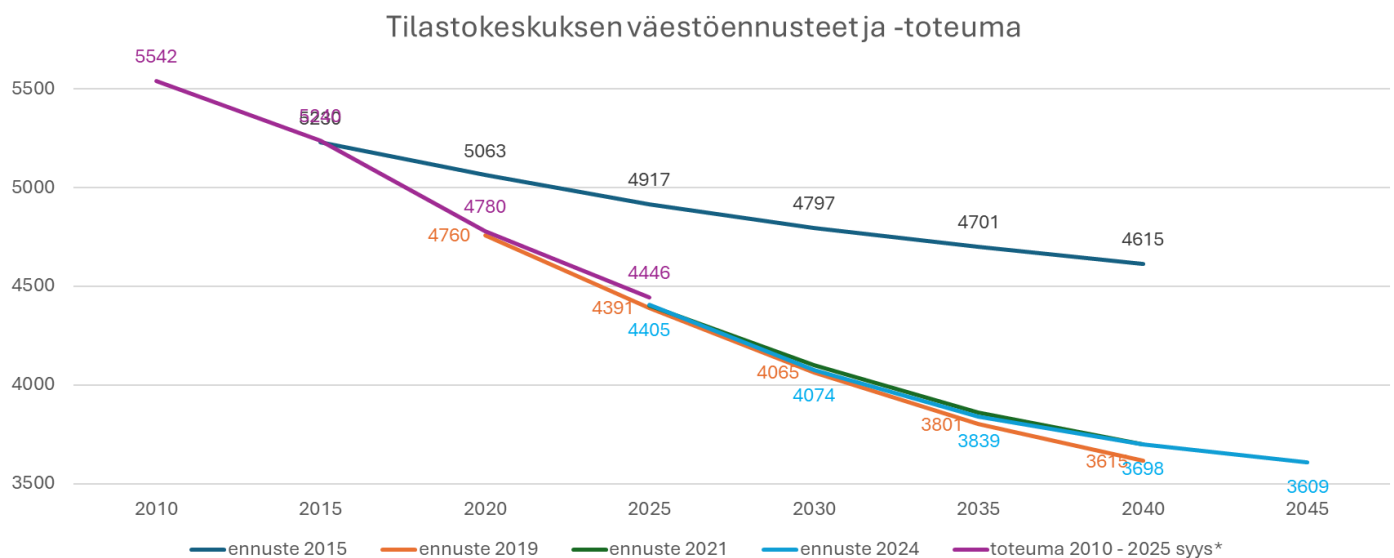
Investointien taso vuosina 2026–2029 pyritään pitämään maltillisena. Liikuntapaikkainvestoinnit sekä vesihuollon toiminnan varmistaminen ovat merkittävimmät investointikohteet. Käyttötalouden menoja kasvattavat erityisesti henkilöstömenot kunta-alan palkkaratkaisujen vuoksi ja kunnan talouteen vaikuttaa merkittävästi hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen osalle kunnista hyvin epäedullinen ja perusteeton rahoitusmalli. Korkojen lasku on puolestaan pienentänyt kunnan leasingkustannuksia tuntuvasti.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon muun muassa seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

Väestön määrä

Väestön määrän ja rakenteen kehitymisellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella kuin niiden rahoituksellekin. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennuste lähti Hankasalmen kohdalla selkeästä väestön määrän vähenemästä tulevana vuosina. Vuoden 2019 ennusteessa negatiivinen väestön kehitys oli jyrkentyneet – suunta on sama käytännössä ympäri Suomen. Vain suurissa kasvukeskuksissa ja joissain kunnissa niiden lähellä väestön määrä kasvaa viimeisimpien maanlaajuisten ennusteiden perusteella.

Vuosien 2021 ja 2024 (alla olevassa kuvassa on vuoden 2024 ennusteen luvut) aikana laaditut uudet ennusteet osoittaisivat suunnan kääntyvän hivenen myönteisemmäksi tulevaisuudessa, kuin vuoden 2019 ennuste, mutta väestön määrä maaseutukunnissa on yhä vahvasti laskeva. Tällä hetkellä kehitys Hankasalmella on aika tarkastikin vuosien 2021 ja 2024 ennusteen mukaista. Tosin kun huomioidaan, että toteumassa 2025 lopullisen väestömäärän sijaan on syyskuun väestötilanne, niin ehkä hieman ennustetta paremmin menee.

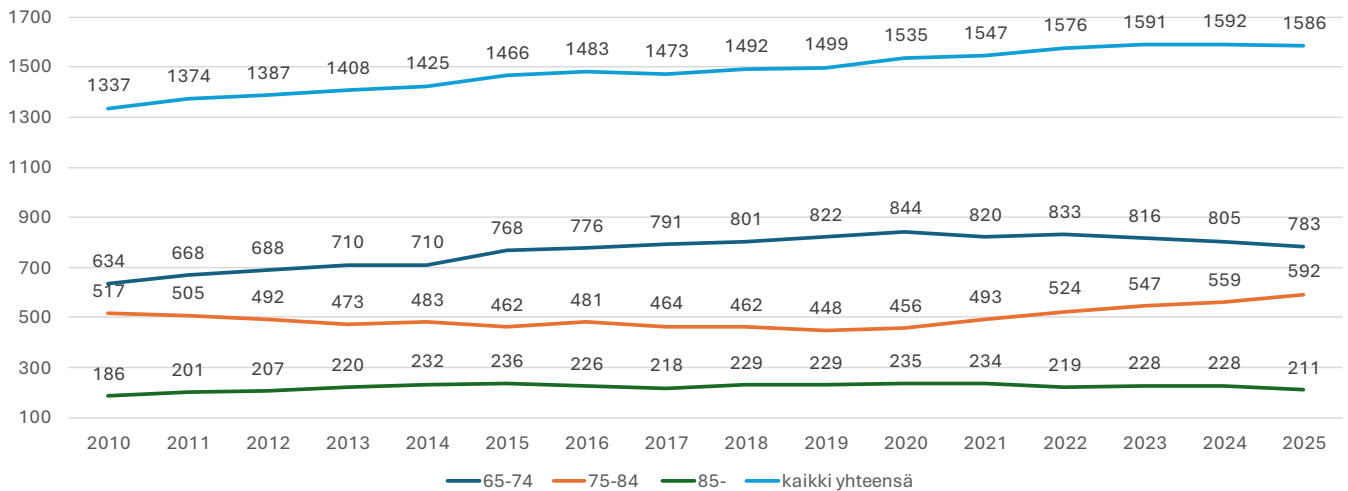

Keski-Suomen maakuntaa ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin esimerkiksi työllisyyden suhteen kohdellut talouden taantuma käänsi voimakkaasti 2010-luvulla muuttoliikkeen suuntaa 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä negatiivisempaan suuntaan. Se on täytynyt ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa. Luontainen väestökehitys on matalan syntyvyyden vallitessa koko Suomessa ja Hankasalmellakin haasteena. Toimenpiteitä, joilla tilannetta voidaan kääntää positiivisemmaksi, vaaditaan, ja sellaisia ovat olleet esimerkiksi lapsiin ja nuoriin painottuvat investoinnit viime vuosina. Lasten määrä kunnassa on nyt hieman kunnassa syntyneiden määrää suurempi ja syntyvien määräkin kehittynyt hivenen matalimpia vuosia paremmalle tasolle. Ja selkeästi tilastokeskuksen ennustetta paremmalle tasolle.

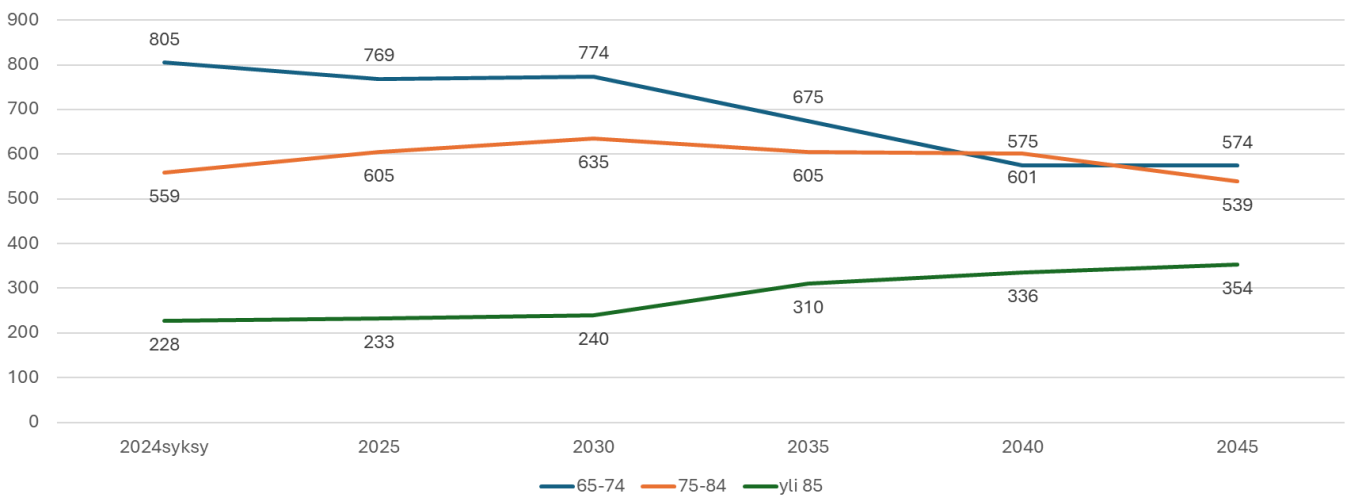
Hankasalmen väestömäärän kehitys ei siis poikkea kokoistensa ja kaltaistensa kuntien väestökehityksestä, mutta kunnan elinvoimaisuuden säilymiseksi kehityskulkuun on saatava aikaan muutosta. Hyvät ja toimivat peruspalvelut, riittävät vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ja työpaikat ovat erittäin tärkeässä roolissa tontti- ja kaavoituspolitiikan ohella väestön määrän kehityksen kohdalla, vaikka kaupungistumisen globaaliin trendiin emme täysin pystykään vaikuttamaan vain omin toiminemme. Kunta voi olla elinvoimainen, vaikka sen väkimäärä laskisi, mutta se vaatii älykästä sopeuttamista, jossa kuntaa myös kaiken aikaa kehitetään. Tällöin muuttovoittoiset vuodet ovat myös mahdollisia ja todennäköisiä, vaikkeivat ikärakenteen vuoksi väestön kasvuna näkyisikään.

Miten sitten siis toisaalta vanhusväestön ja lasten sekä nuorten määrä on kehittynyt ja miten sen ennustetaan kehittyvän kunnassamme:

Väestön kehitys yli 65 vuotiaat

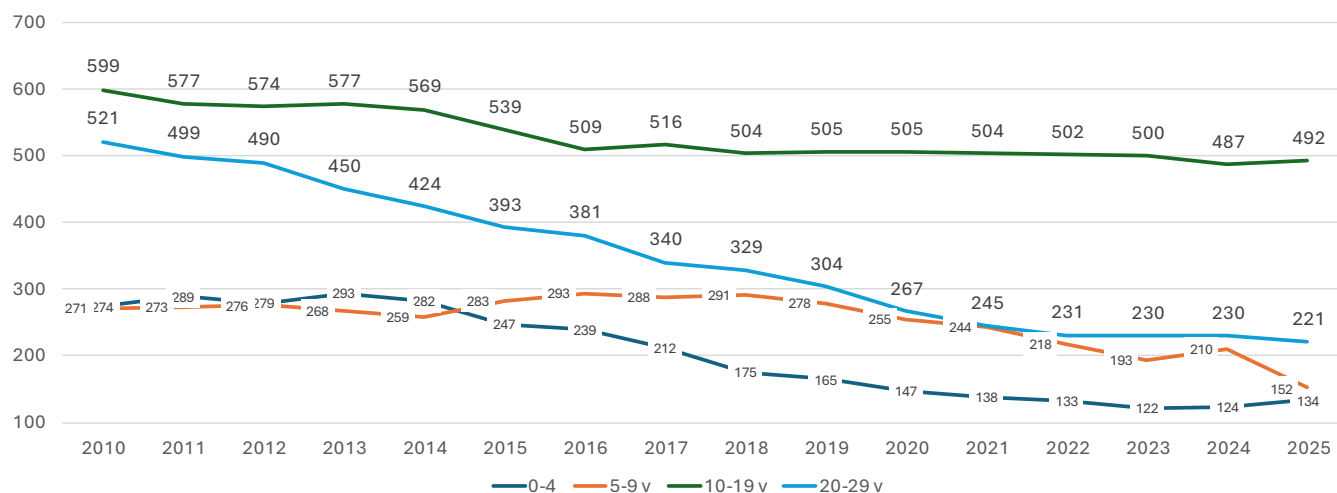
Ennuste iäkkään väestön määrän kehityksestä

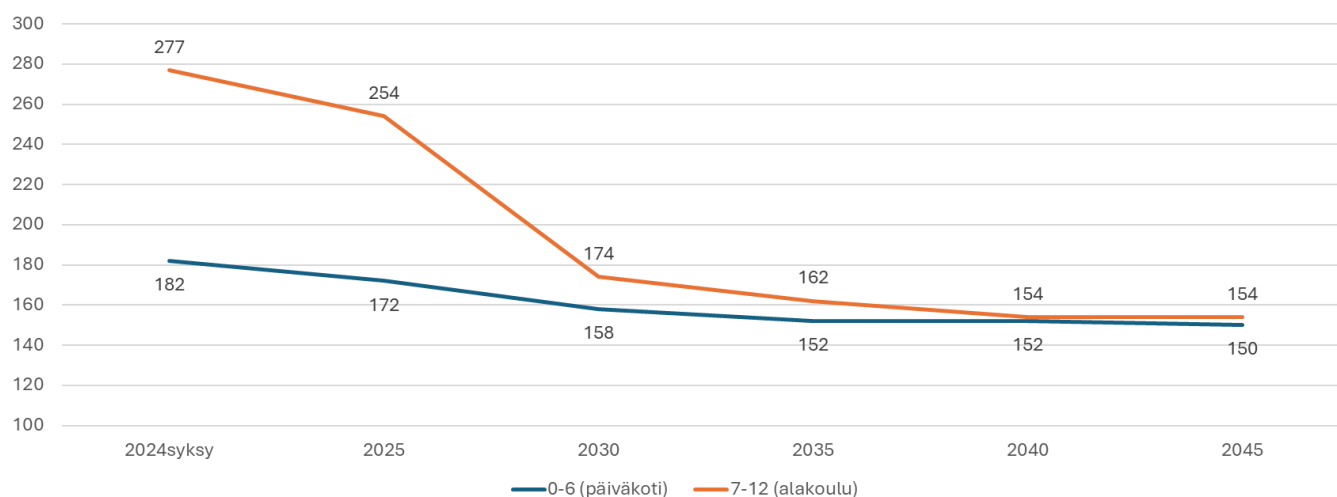
Eli kehitys näyttäisi siltä niin ennusteen kuin toteuman kautta, että vasta vuoden 2030 jälkeen tapahtuisi varsinaista palvelutarvemuutosta kunnassa iäkkäiden osalta. Kunhan onnistumme hyvinvointipalveluissa yli 75-vuotiaille.

Entä sitten lapset ja nuoret:

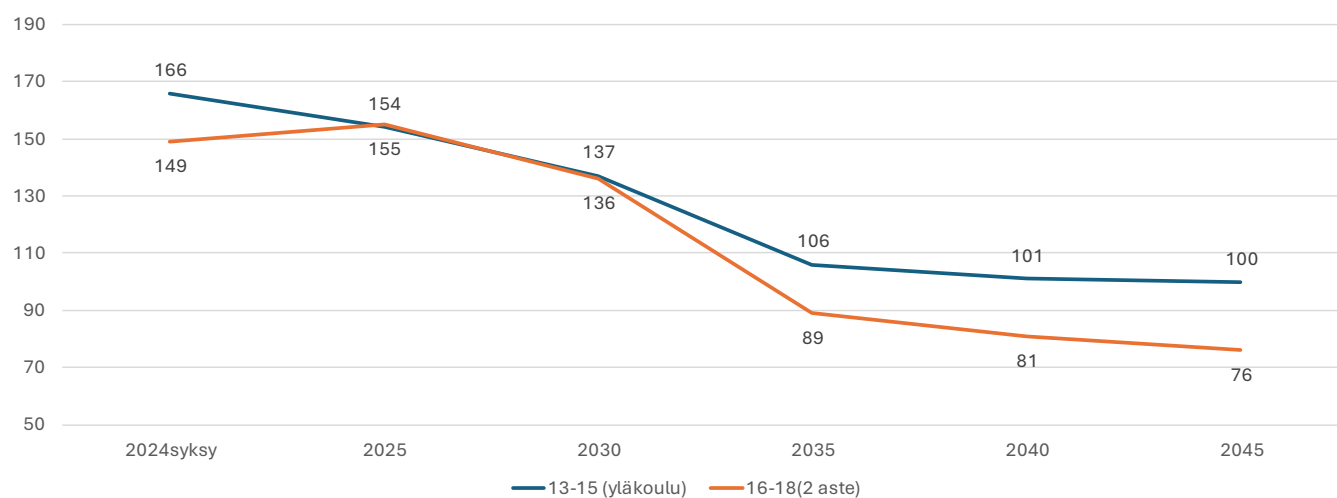
Lasten ja nuorten määrän kehitys kunnassa

Päiväkoti ja alakouluikäisten ennakoitu kehitys tilastokeskus

Yläkoulu ja 2 asteen ikäisten ennakoitu kehitys tilastokeskus

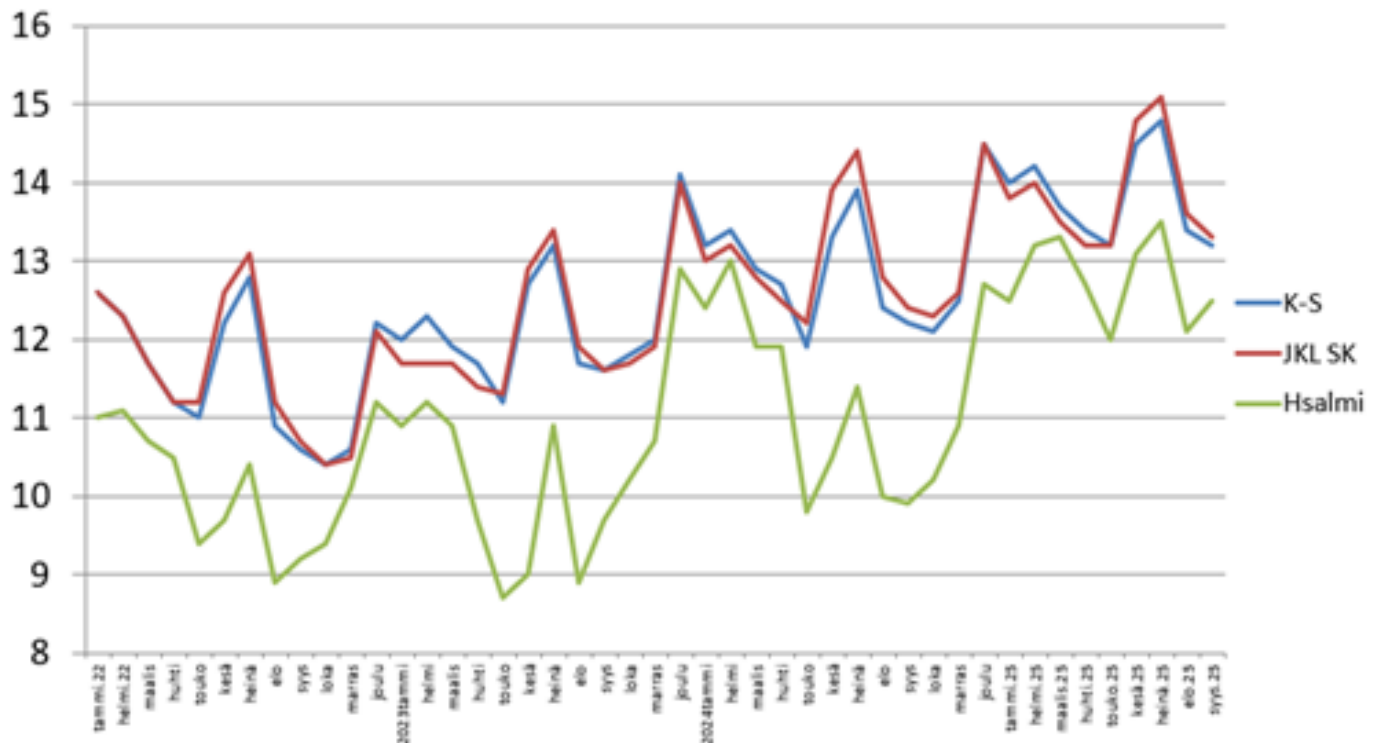
Yläkoulun oppilasmäärä pysyy kohtuullisen isona vielä seuraavat taloussuunnitelmavuodet. Samoin ikäluokkien koko takaa lukioonkin oppilaita, kunhan onnistumme myös suunnistuslukiolaisten määrän pienessä lisäämisessä, toimintaedellytykset turvaavasti. 2030 vuoden jälkeen alkaa muutos ikäryhmien määrässä yläkouluun ja lukioon huomattavammin vaikuttaa.

Lasten kohdalla on alakoulujen kohdalla edessä muutoksia, koska seuraavien vuosien aikana alakoululaisten määrä muuttuu merkittävästi, vaikka onnistuisimme muuttoliikkeessä lapsiperheiden kohdalla. 5-9- vuotiaiden määrän kehitys, joka syntyvyyden kautta on ollut tiedossa, on rajuin muutos väestökehityksessä. Varhaiskasvatuksessa sen sijaan palvelutarve ei vähene ja se taas aiheutuu viimeisen parin vuoden muutoksesta syntyvyyden suhteen.

Huoltosuhte kasvaa työikäisten määrän pienentyessä, vaikkei ikääntyneiden määrä merkittävästi nouse. Tämä on koko Suomen suuri ongelma. Hankasalmi ei sen suhteen ole Keski-Suomen tai Suomen heikoimpien kuntien joukossa, mutta asia on huomioitava.

Muutosta väestörakenteessa ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työikäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin – sillä on sitten vaikutusta lasten ja nuortenkin määrään.

Työllisyys

Vuoden 2014 maaliskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 15,3, ja työttömyys pysyi siitä lähtien hyvin korkealla tasolla aina vuoteen 2017 saakka. Alle 12 prosenttiin syksyn 2013 jälkeen päästiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2017. Vuonna 2018 positiivinen kehitys työttömyyden vähenemisessä tilastollisesti jatkui, ja taakapakkia tuli käytännössä vasta koronakevällä 2020, onneksi pääasiassa lomautusten vuoksi. Vuoden 2021 kuluessa kehityskulku oli hyvä ja syyskuussa 2021 työttömyysprosentti oli 9,1 %, mitä tasoa parempi se oli viimeksi ollut vuonna 2008. Vuosina 2023 ja 2024 työttömyys hivenen kasvoi, mutta nyt kuluvana vuonna se ongelmana on alkanut selvästi pahentua ja työttömyysprosentti Hankasalmella on vaihdellut 12 % - 13,5 %:n välillä ollen syyskuun lopussa 12,5 % (maan keskiarvo 11,4%). Vuoden 2024 syyskuussa oltiin 9,9 %:n työttömyydessä, joten muuton on hyvin hälyttävä. Työttömyydessä on vaikutusta kunnan verotuloihin ja ennen kaikkea ihmisten hyvinvointiin. Talous Suomessa on painunut ainakin lyhytaikaiseen taantumaan, joten tällä hetkellä näyttää huolestuttavalta.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole vielä kukaan Hankasalmella ongelma – mutta siihen tulee kiinnittää huomiota kaiken aikaa. Isoin haaste on yli 50-vuotiaiden työllistämässä ja pitkäaikaistyöttömiä on lähes puolet työttömistämme. Tilanne kokonaisuudessaan on nyt juuri heikoin 2020-luvulla.

Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain ja ennen kaikkea tilannetta on myös pyritty kohentamaan. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut kokonaisuudessaan siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle ja Hankasalmi on osana Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluetta, jota Äänekoski isännöi. Lakimuutosten vuoksi kunnan vastuu työmarkkinatukimenoista on kasvanut ja tässä tilanteessa, jossa työttömyys on todella korkealla tasolla, se aiheuttaa yli 400 000 euron vuotuisen kustannuksen kunnalle.

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden 2026 talousarvio mahdollistaa vastuualueille sen, että ne voivat toteuttaa hyvälaatuiset palvelut kuntalaisille. Kaikkia vastuualueita koskee kuitenkin edelleen toimintojen tehostamisen vaade, ja ne joutuvat käyttötalouden tasapainotusohjelmaa laadittaessa tehostamaan ja supistamaan toimintaansa lähivuosien aikana.

Palveluihin käytettävissä olevia menoja on jouduttu ja joudutaan leikkaamaan ennen kaikkea siksi, että hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmalli leikkasi kunnilta rahoitusta huomattavasti ennakoitua enemmän ja nuo leikkaukset kohdentuivat vielä hyvin epätasapuolisesti kuntien välillä. Käytännössä tämä on merkinnyt Hankasalmella sitä, että eri tulosyksiköjä on ohjattu tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut on pääosin kyetty turvaamaan. Etenkin henkilöstömenojen kasvu kunta-alan palkkaratkaisun vuoksi sekä yleinen kustannusten nousu ovat luoneet haasteita vastuualueille.

Uudet Te-alueet aloittivat toimintansa 1.1.2025. Hankasalmen kunta kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, jonka vastuukuntana toimii Äänekoski. Työllisyysalueen toiminnan käynnistäminen ja sen kustannuskehitys oli yksi merkittävimmistä vuoden 2025 talousarvioon vaikuttavista tekijöistä. Hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisu ei tuonut Hankasalmelle ainakaan toistaiseksi kovin suuria muutoksia Tähtelän alasajoa lukuun ottamatta. Sote-kiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan” loppuminen vuoden 2025 jälkeen tarkoittaa kuitenkin sitä, että kiinteistöistä saatavat vuokratuotot neuvotellaan uudelleen ja tällä neuvottelulla saattaa olla merkittäviä kunnan taloutta heikentäviä vaikutuksia.

Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 22 % tasolle vuonna 2015. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistöveroa ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistöveroa korotettiin myös vuonna 2015. Vuodelle 2015 korotettiin yleistä kiinteistöveroa 1,1 %:sta 1,2 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroa 0,5 %:sta 0,6 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistöveroa 1,1 %:sta 1,2 %:iin. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti korotettiin vuonna 2016 2,5 %:sta 3,1 %:iin. Ja sitä laskettiin 1,2 %:iin vuonna 2021. Vuodelle 2023 se palautettiin 3,1 % tasolle.

Hyvinvointialueuudistus leikkasi kuntien veroprosentteja 12,64 %, joten kunnallisveroprosentti oli vuonna 2023 9,36 %. Yleinen kiinteistövero 1,2 %, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,6 % ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,2 %. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 3,1 %.

Vuodelle 2024 tuloveroprosentti pyöristettiin 9,4 %:iin ja yleinen kiinteistövero nostettiin 1,3 %:iin. Yleisen kiinteistöveron sisällä maapohjan verotus eriytettiin omaksi verotuksen lajikseen ja sen alarajan tuli olla 1,3 %. Tämän takia Hankasalmella yleinen kiinteistövero kokonaisuudessaan nostettiin kerralla tasolle 1,3 %. Vuodelle 2026 veroprosentteihin ei tehdä muutoksia.

Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttämänäkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Naapureista Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston, ja sen toiminnan kohdalla yhteistyöllä on vuosikausien perinteet.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueessa ovat Jyväskylän vastuukuntamallissa mukana kaikki Jyväskylän seutukunnan kunnat Laukaata lukuun ottamatta sekä Joutsa ja Luhanka sekä 2021 vuoden alusta alkaen myös Äänekoski.

Laukaan hallinnoimassa maaseututoimen yhteistoiminta-alueessa Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun ja Joutsan seudun kuntien sekä ensi vuodesta alkaen myös entisen Keuruun yhteistoiminta-alueen kanssa. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kohdalla vuoden 2021 alusta Laukaa on toiminut vastuukuntana Hankasalmelle.

Työterveys Aalto ja Mehiläinen tuottavat Hankasalmen kunnalle työterveyspalvelut.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Äänekoskelle ja Uuraisille vuoden 2016 loppuun saakka. Vuoden 2017 alusta lomituksen järjestäminen on siirtynyt Keuruun hallintoon lähes koko Keski-Suomen osalta. Hankasalmella on Keuruun lomitushallinnon yksi etäpiste.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöraportointitietojärjestelmät tuotetaan Monetra Keski-Suomi Oy:n (entinen Jyväskylän talouskeskus) kautta. Hankasalmi liittyi yhtiöön vuonna 2019, mutta talouskeskuksen kanssa yhteistoiminta alkoi jo 2009.

Sammakkokangas Oy vastaa kunnalle määriteltyjen jätehuollon palvelutehtävien tuottamisesta. Hankasalmi on puolestaan liittynyt osaksi Sydän-Suomen jätelautakuntaa nyt 2020-luvulla.

Jyväskylän seutukunnan kunnat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen sekä Äänekoski muodostavat yhdessä MAL-sopimusalueen.

Vuonna 2024 viimeisteltiin ratkaisut, joilla työllisyysasioiden järjestäminen siirtyy valtiolta Pohjoisen Keski-Suomen järjestämisalueelle, jonka vastuukunta on Äänekoski. Alueeseen kuuluvat Äänekosken ohella Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi ja Viitasaari.

Muissakin palveluissa ollaan valmiita tarkastelemaan yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta.

Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt mahdolliset yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötaloussuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötaloussuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutumassa.

Talousarvion noudattaminen ja toteutumisen seuraaminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumisesta on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötaloussuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollinen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnittelukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoïsella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon, ja vesihuoltolaitos on laatinut oman talouden tasapainottamissuunnitelmansa, jolla se kattaa taseeseensa syntyneen alijäämän.

Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikenne-alueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntakohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot.

Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastualueen osalta. Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastualueen ja tulosityksikön kohdalla esitetään strategiset tavoitteet sekä keinot ja mittarit, jotka on johdettu koko kuntastrategiasta.

Strategisille sekä toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

Taloussuunnitelman yhteenveto

Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Vuosikate (milj. €)	3,1	2,2	1,4	1,3	1,4	1,6	1,8
Vuosikate, €/asukas	681	497	304	286	323	365	409
Vuosikate poistoista, %							
Hyvä > 100 %	184,3	138,0	80,7	75,3	64,2	93,3	103,4
Tyydyttävä 80-100 %							
Heikko < 80 %							
Kassan riittävyys, pv							
-keskim. kunnissa 52 pv	73	65	50	45	42	42	48
-riittävä 14 -30 pv							
Toimintakate, €/asukas	-2 619	-2 690	-2 974	-2 963	-3 031	-3 101	-3 173
Asukasluku	4 549	4 480	4 520	4 470	4 420	4 370	4 320
Talouden tunnuslukuja	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Lainanhoitokate							
> 2 hyvä							
1-2 tyydyttävä	5,0	3,4	2,2	2,1	2,3	2,6	3,9
< 1 heikko							
Investointien tulorahoitus, %							
(vuosikate/nettoinvestoinnit)							
Hyvä > 100 %	309,4	133,9	126,1	121,4	142,8	159,5	176,8
Tyydyttävä 80-100 %							
Heikko < 80 %							
Kunnan lainakanta, €/asukas							
Koko maan keskiarvo 3 434 (2024)	1 209	1 091	960	846	722	592	462
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	35,4	35,3	30,9	29,8	29,5	28,8	28,3
Kunnallisverotuksen tuloveroprosentti							
Koko maan keskiarvo 7,54 (2024)	9,36	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Kiinteistöveroprosentit							
-yleinen	1,2						
-rakennusten yleinen		1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
-maapohjan yleinen		1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
-vakituinen asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
-muu asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
-voimalaitos	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2026
Asukkaita 30.9.2025	lukumäärä	4 446
Kuntalaisten ikärakenne 30.9.2025 (Tilastokeskus, ennakollinen ikärakenne)	30.9.2025 osuus % 0-14 vuotiaita 534 (-34) 15-64 vuotiaita 2326 (-31) 65-74 vuotiaita 783 (-22) yli 75-vuotiaita 803 (+16)	12,0 52,3 17,6 18,1
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2024)	vuonna 2025 vuonna 2030 vuonna 2035	4 405 4 074 3 839
Huoltosuhde (Tilastokeskus)	Taloudellinen (työvoiman ulkopuoliset + työttömät sataa työllistä kohti 31.12.2023) Väestöllinen (työvoiman ulkopuolella olevat sataa työllistä kohden 31.12.2024)	182 91,9
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2023 (Tilastokeskus)	Työlliset yhteensä, lukumäärä Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus % Kaivostoiminta, louhinta Teollisuus Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito Rakentaminen Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus Kuljetus ja varastointi Majoitus ja ravitsemustoiminta Informaatio ja viestintä Rahoitus- ja vakuutustoiminta Kiinteistöalan toiminta Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta Hallinto- ja tukipalvelutoiminta Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sos.vak. Koulutus Terveys ja sosiaalipalvelut Taiteet, viihde ja virkistys Muu palvelutoiminta Kotitalouksien toiminta työnantajina Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta Toimiala tuntematon	1 613 11,0 0,7 12,6 0 0,8 8,1 9,4 5,5 3,8 1,7 0,7 0,7 3,5 4,6 3,3 6,2 20,1 1,4 3,1 0,7 0 1,7
Työllisten määrä 30.9.2025	Lukumäärä	1 630
Työttömyys 30.9.2025	Lukumäärä Osuus %	232 12,5

Tiivistelmät vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2026 kunnanhallitus vastaa erityisesti uuden kuntastrategian jalkauttamisesta toimintaan. Vuoden 2026 aikana kilpailutetaan myös metsänhoitosopimukset sekä kuljetukset. Erityisen tärkeänä painopisteenä on myös hyvinvointialueen ja kuntien yhteistoiminnan kehittäminen.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Työnvälitystä tukevia palveluja kehitetään yhteistyössä Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa. Kunnan viranomaisella on käytössään työvoimaviranomaisen asiakastietojärjestelmä, jonka avulla työllisyyspalveluja pystytään kohdentamaan erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa oleviin, nuoriin, kotoutujiin ja pitkäaikaistyöttömiin. Tavoitteena on edistää näiden ryhmien siirtymiä avoimille työmarkkinoille, koulutukseen ja työkykyä tukeviin palveluihin.

Kunnan taloutta seurataan aktiivisesti ja tasapainotusohjelman laatiminen aloitetaan lähivuosien aikana tarpeen mukaan. Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

Kunnanhallitus vastaa tukipalveluina vastuualueille talous-, palkka- ja henkilöstöhallinnosta sekä tietoturvasta ja tietohallinnosta. Talouden puolella keskitytään tuleviin järjestelmämuutoksiin ja sen tuomiin muutoksiin. Sähköisen arkistoinnin edistäminen ja tiedonohjaussuunnitelman päivittäminen ovat myös vuoden 2026 työlistalla. Tietohallinnossa pyritään vakiinnuttamaan uudet tehtäväkuvat ja tehdään tarpeen mukaan muutoksia prosesseihin, kun tietohallinnon henkilömäärä vähentyy kolmesta työntekijästä kahteen työntekijään. Kaikkia hallinnon osa-alueita pyritään tekemään entistä tehokkaammin ja toimintaa kehittämällä ja uudet järjestelmät tukevat tätä tavoitetta erinomaisesti.

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, esi- ja perusopetuksesta, lukio-opinnoista, perusopetuksen iltapäivätoiminnasta, kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalveluista. Palveluilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä seudun pito- ja vetovoimaisuutta. Talousarvio on valmisteltu siten, että voidaan edelleen toteuttaa laadukkaita palveluja kuntalaisille.

Vuoden 2026 toiminnassa keskitytään kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen, laadukkaiden ja ennaltaehkäisevien vapaa-ajan palvelujen tuottamiseen eri kohderyhmille sekä laki- ja opetussuunnitelmamuutosten toimeenpanemiseen. Sivistyspalveluiden yhteisenä teemana jatkuu positiivisen toimintakulttuurin edistäminen. Päämääränä on tunnistaa ja hyödyntää ne voimavarat mitä meillä on jo olemassa ja edistää niitä.

Sivistyslautakunnan raami on 10 475 700 euroa, mikä on 50 000 euroa suurempi kuin vuonna 2025. Sivistyslautakunnan vastualueen talousarvioehdotus alittuu annetusta raamista 139 700 euroa johtuen pääasiassa leasing-kulujen reippaasta vähenemisestä.

Kirkonkylän koulukeskuksen ja Sillankorvan päiväkodin osalta leasing-kulut ovat merkittävä osa koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelujen talousarviota. Kiinteistö rakennettiin leasing-rahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahaus. Leasing-vuokra maksetaan 20 vuoden ajan ja vuonna 2040 kunta lunastaa koulukeskuksen ja päiväkodin itselleen maksamalla 35 % jäännösarvon urakkasummasta. Kunta on 10.4.2025 tehnyt koronvaihtosopimuksen Osuuspankin kanssa. Leasing-pääomasta on suojattu noin 60 % seuraavaksi kolmeksi vuodeksi kiinteällä korolla 2,08 %. Lisäksi korkomenojen kasvu on laantunut ja arvio leasingkuluista korkoineen koulun ja päiväkodin osalta on 743 600 euroa (TA25=860 400 €). Talousarvioon 2025 verrattuna leasingkulut vähenevät 116 800 euroa, joka vaikuttaa merkittävästi talousarvion laadintaan vuodelle 2026. Ympäristöpalvelut sisällyttää keittiöön kohdistuvat leasingkulut 25 500 euroa sisäisiin kustannuksiin, jotka laskutetaan lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sisäisissä ateriakustannuksissa.

Sisäiset erät – siivous ja ateriat kustannukset kasvavat talousarvioon 2025 nähden noin 22 000 euroa, kun taas sisäiset vuokrat laskevat 21 500 euroa. Lasten kotihoidon tukea on budjetoitu 7000 euroa vähemmän talousarvioon 2025 nähden.

Kunnan perusopetuksen oppilasmäärä on laskeva ja lähitulevaisuutta ajatellen on varmistettava, että lukiotoiminta säilyy kunnassa elinvoimaisena. Kaikille lukion opiskelijoille on tarjottu mahdollisuus käyttää kuntosalia ja osallistua kansalaisopiston ryhmäkursseille maksutta sekä heille on osoitettu 100 euron hyvinvointietu kunnan yrityksiin. Näitä etuja jatketaan myös vuonna 2026.

Suunnistuslukion vetovoiman tärkein tekijä on valmennuksen laatu, jonka takaa päätoiminen ammattimainen valmentaja ja hyvät harjoitteluolosuhteet muun muassa leirien muodossa. Lukion suunnistuslinjan rahoitukseen vuodelle 2026 sovittiin neuvotteluissa kuntaosuudeksi 75 000 euroa (2025=65 000 euroa) laadukkaan valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksetaan muita sovittuja menoja 14 500 euroa, yhteensä noin 89 500 euroa. Suunnistuslukiolaisia on 21 lukuvuonna 2025-2026 ja kaikki ovat ulkopaikkakuntalaisia. Suunnistuslukiotoiminta nähdään yhtenä kunnan vetovoimatekijänä.

Esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa on astunut voimaan useita lainsäädännöllisiä muutoksia syksystä 2025 alkaen, jotka ohjaavat vahvasti opetuksen ja koulutuksen toteuttamista myös vuonna 2026. Suurimpana muutoksena on toteutunut oppimisen tuen uudistus, jonka tavoitteena on yhtenäistää oppimisen tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle. Koulujen toiminnassa huomioidaan oppimisen edellytykset tukevat opetusjärjestelyt ja oppilaiden hyvinvointi. Ennakoivilla ja joustavilla ratkaisulla tuetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja lisäksi tarjotaan ryhmäkohtaisia ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Erityispedagoginen osaaminen varmistetaan riittävällä erityisopettajaresursilla.

Liikunnallisen elämäntavan edistämistä koskeva säännös astuu voimaan 1.8.2026 alkaen (perusopetuslaki, 2 pykälä, 2 momentti). Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten liikumista esiopetuksen ja perusopetuksen aikana, tukea ja parantaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä vahvistaa liikunnan merkitystä esiopetuksen ja peruskoulujen toimintakulttuurissa ja kokonaisvaltaisena elämäntaitona.

Aluehallintovirastot (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) valvovat opetuksen järjestämistä kanteluiden perusteella. Jatkossa ne voivat myös perustellusta syystä tutkia, onko opetuksen järjestäminen perusopetuslain mukaista. Oikeus oma-aloitteiseen tutkimiseen voi kohdentua opetuksen järjestämiseen yleisesti tai vain yksittäisen oppilaan asiaan. Opetuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä myös opettajan antamaa opetusta.

Palveluiden järjestämisessä ja kehittämisessä tulee huomioida lähitulevaisuudessa ympäristön muutokset, muun muassa väestön väheneminen ja erityisesti lapsimäärän väheneminen. Lukuvuonna 2025-2026 esi- ja perusopetuksen oppilaita on 436. Oppilasennusteen mukaan oppilaiden määrä laskee 31 oppilaalla lukuvuodelle 2026-2027. Valtuustokauden päättyessä syksyllä 2029 oppilaita on kunnassa oppilasennusteen mukaan 312. Syksystä 2025 syksyyn 2029 oppilasmäärä vähentyy 124 oppilaalla.

Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärän väheneminen on alkanut jo syksystä 2021, jolloin oppilaita oli 547. Oppilasmäärän väheneminen on otettu huomioon vuosittain suunniteltaessa toimintaa muun muassa tarkastelemalla tarvittavaa henkilöstömäärää aina kun tehtävä on vapautunut eläköitymisen tai irtisanoutumisen myötä. Lähitulevaisuudessa se on entistä tärkeämpää ja myös kouluverkon toimivuutta tulee tarkastella oppilasnäkökulma edellä huomioiden koulukuljetukset, henkilöstö ja tilojen toimivuus.

Hyvinvointipalveluiden johtoajatuksena on tuottaa laadukkaita ja ennaltaehkäiseviä vapaa-ajan palveluja eri kohderyhmille yhteistyössä kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin, hyvinvointialueen ja yritysten kanssa. Laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kunnassa veto- ja pitovoimatekijä sekä olennainen osa kuntamarkkinointia. Vuoden 2026 toiminnallisia painopistealueita on muun muassa Aseman urheilukentän perusparannus sekä kunnan uuden hyvinvointisuunnitelman vieminen käytäntöön.

Varhaiskasvatuksen toiminta perustuu suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen palveluiden järjestämiseen lain asettamien tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa tulee huomioida muutokset, jotka aiheutuvat

1-2 vuotiaiden lasten määrän noususta palveluissa. Palveluverkko eli kolme päiväkotia on riittävä määrä, mutta perhepäivähoitajia tarvittaisiin lisää palvelujen tuottamiseen ja saatavuuteen alle 3-vuotiaiden osalta. Koulutettu ja riittävä sekä hyvinvoiva henkilöstö tuottaa laadukasta palvelua. Vuoden 2026 painopistealueina toiminnan suunnittelussa ovat lasten ja perheiden osallisuus, perhepäivähoitajien lisääminen, hyvän huomaaminen toisissa ja palveluiden laadussa sekä lasten liikunnan lisääminen varhaiskasvatuksen arjessa. Varhaiskasvatuksen laadun arviointiin hyödynnetään kansallista Valssi-laadunarviointijärjestelmää.

Sivistyspalveluissa jatkuu vuoden 2026 aikana useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa ja palkkaamaan lisähenkilöstöä muun muassa kouluille, varhaiskasvatukseen ja kohdennettuun nuorisotyöhön.

Sivistyspalveluissa suurimmat investointitarpeet kohdistuvat pääasiassa kunnan liikuntaympäristöjen kehittämiseen menneitten lähivuosien tapaan. Aseman liikuntapuiston (urheilukentän) perusparannuksen esitetään 200 000 euron määrärahaa investoinnin loppuunsaattamiseksi (aloitettu vuonna 2025), Aseman urheilukentän huoltorakennuksen saneeraukseen 50 000 euroa, Niemisjärven lähiliikuntaympäristön varustamiseen (ulkokuntosalin valaistus ja sähköliittymä, huoltorakennuksen kunnostus ja WC) ja liikuntapaikkojen varustamiseen 15 000 euroa.

Pääkirjaston ja Aseman kirjaston kalusteisiin esitetään 10 000 euroa, nuorten työpajalle 10 000 euroa brodeeraus-koneeseen. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille hankittaviin kannettaviin tietokoneisiin 15 000 euroa ja kouluille yhteisesti ICT-hankintoihin 10 000 euroa. Niemisjärven koululle esitetään hankittavaksi sähkötyöpöydät opettajille ja oppilaille keskittymistä tukevaa kalustoa 10 000 euroa ja Aseman koululle henkilökunnan huoneen ja joidenkin muiden koulun tilojen kalusteiden uusiminen vastaamaan paremmin tämän hetken kouluarjen tarpeita 15 000 euroa.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Myös poikkihallinnollinen yhteistyö on tätä päivää, antoisaa ja taloudellista.

Sotetilojen vuokraus on sanottu irti ja Hyvinvointialue ei tule käyttämään optiovuotta sotekiinteistöjen vuokrauksessa. Syksy 2025 on eletty pelon sekaisessa vaiheessa, miten palveluverkkoselvitys 2 toteutuu. Hankasalmen sote-palvelut kiinteistöineen pysyvät 8.10.2025 saadun esityksen mukaan ennallaan, poisluettuna Tähtelän palvelut. Tähtelän vuokrasopimuksen Hyvinvointialue irtisanoi vuoden 2024 lopussa. Muista tiloista tullaan tekemään jatkosopimuksen ennen vuoden loppua 2025.

Ympäristötoimen toimialalla ei ole näköpiirissä isoja rakennushankkeita ja painopiste on siirtynyt rakentamisesta kunnossapitoon sekä infran ja vesihuoltolaitoksen peruskorjauksiin. Tämä näkyikin vuoden 2026 talousarviosuunnittelussa ja alati kiristynyt talous tulee näkymään investointien pienenemisenä.

Arkistojen ja käyttötiedon siirtoa sähköiseen muotoon on jatkettu vuoden 2025 aikana, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Arkistojen skannaus on edennyt suunnitellusti melkein viiden vuoden ajan ja toimintaa tullaan jatkamaan tulevalla talousarviovuodella yhden henkilötyövuoden voimin. Arkiston siirtoa sähköiseen muotoon ja rakennusrekisterin ylläpitoa käsittelemään kokonaisuutena.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta ja toiminnassa pyritään kustannustehokkuuteen.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa ympäristönsuojelun yksikössä. Yhteistoiminta on ollut odotusten mukaista, mutta joitakin maltillisia asiakaspalautteita toiminnasta tulee silloin tällöin. Tehtävien hoidossa näkyy kuitenkin isomman organisaation keskusteleva vaikutus ja toiminta on alkanut vakiintua. Kuntien talousahdingon vuoksi Laukaan ympäristönsuojelun resurssi laskee neljästä kolmeen, mutta Hankasalmen palveluihin se ei tule vaikuttamaan suuremmin vuonna 2026.

Rakennusvalvonnan tehtävät hoidetaan myös yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa rakennusvalvonnan yksikössä. Yhteistoiminta-alue on huolehtinut Hankasalmen rakennustarkastajan tehtävistä, ja kunnan palveluksessa oleva toimistosihteeri on huolehtinut rakennusvalvonnan paikallisesta asiakaspalvelusta sekä muista täydentävistä töistä. Kuntien talousahdingon vuoksi Laukaan rakennusvalvonnan resurssi laskee kolmesta kahteen, mutta Hankasalmen palveluihin se ei tule vaikuttamaan suuremmin vuonna 2026.

Kuntakonsernin kiinteistöhallinnossa kiinnitetään huomiota rakennusten kunnossapitoon ja huoltoon. Konsernin kiinteistöjen kuntoa parannetaan suunnitelmakaudella edelleen luopumalla heikoimmista rakennuksista, sekä kunnostamalla ja peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia. Tavoite on, että asuntotoimi luopuu vielä yksittäisistä vuokra-asunnoista ja etenkin käytöstä poistuneista tiloista. Hakan peruskorjaukset ovat toistaiseksi tauolla.

Palveluhenkisen, motivoituneen ja aktiivisesti osaamistaan kehittävän henkilöstönsä, sekä yhteistyökumppaneidensa voimin ympäristötoimen tulosityksiköt tuottavat kuntalaisille kustannustehokasta ja tarpeenmukaista palvelua.

Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 5 612 000 euroa, toimintamenot 18 855 000 euroa ja nettomenot 13 243 000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
					euroa	%
Myyntituotot	2 990	2 954	2 771	2 783	12	0,4 %
Maksutuotot	176	176	168	167	-1	-0,6 %
Tuet ja avustukset	836	620	297	300	3	1,0 %
Muut toimintatuotot	2 529	2 817	2 731	2 362	-369	-13,5 %
TOIMINTATUOTOT	6 531	6 567	5 967	5 612	-355	-5,9 %
Henkilöstökulut	9 288	9 109	9 169	9 214	45	0,5 %
Palvelujen ostot	4 129	4 193	4 590	4 481	-109	-2,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 669	1 744	1 785	1 708	-77	-4,3 %
Avustukset	628	604	970	992	22	2,3 %
Muut toimintakulut	2 730	2 968	2 895	2 460	-435	-15,0 %
TOIMINTAKULUT	18 444	18 618	19 409	18 855	-554	-2,9 %
TOIMINTAKATE	-11 913	-12 050	-13 442	-13 243	199	-1,5 %
Poistot	-1 674	-1 612	-1 703	-1 700	3	-0,2 %

Toimintakate (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Tulot	6 530	6 567	5 968	5 612	-388	-5,9 %
Keskusvaalilautakunta	9	27	4		-4	-100,0 %
Tarkastuslautakunta						
Kunnanhallitus	436	296	122	69	-53	-43,4 %
Sivistyslautakunta	1 236	1 089	842	798	-44	-5,2 %
Ympäristölautakunta	4 849	5 155	5 032	4 745	-287	-5,7 %
Menot	18 445	18 618	19 411	18 855	-588	-3,0 %
Keskusvaalilautakunta	24	44	39		-39	-100,0 %
Tarkastuslautakunta	29	29	31	35	4	12,9 %
Kunnanhallitus	2 531	2 477	2 953	2 930	-23	-0,8 %
Sivistyslautakunta	11 062	11 030	11 268	11 134	-134	-1,2 %
Ympäristölautakunta	4 799	5 038	5 152	4 756	-396	-7,7 %
Netto	-11 915	-12 051	-13 443	-13 243	200	-1,5 %
Keskusvaalilautakunta	-15	-17	-35	0	35	-100,0 %
Tarkastuslautakunta	-29	-29	-31	-35	-4	12,9 %
Kunnanhallitus	-2 095	-2 181	-2 831	-2 861	-30	1,1 %
Sivistyslautakunta	-9 826	-9 941	-10 426	-10 336	90	-0,9 %
Ympäristölautakunta	50	117	-120	-11	109	-90,8 %

Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 3,8 miljoonaa euroa ja verotuloja 10,5 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyy 593 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2025 ja verotuloja puolestaan 290 000 euroa enemmän. Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton laskelman mukaisena.

Suunnitelmavuosien osalta on syytä huomioida seuraavat seikat: alun perin valtionosuusjärjestelmän uudistuksen piti tulla voimaan vuoden 2026 alusta lähtien. Lokakuussa 2024 tuli kuitenkin tieto uudistuksen lykkäytymisestä ja syksyllä 2025 uudistusta on odotettu lausuntokierrokselle. Valtionosuusuudistuksen myötä tulee rahoitus pohjaan muutos, jonka lopullisesta aikataulusta, toteutusmallista ja konkreettisesta vaikutuksesta Hankasalmen kunnan rahoitukseen ei ole mitään laskelmia. Valtionosuusarviot taloussuunnitelmavuosina ovat oikeasti siis vain arvioita, joiden taustatiedot ovat hyvin hämärän peitossa. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton veroennustekehikon perusteella.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 e	TP 2023	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Valtionosuudet	5 013	3 910	4 428	3 835	-593	-13,4 %
-peruspalvelujen valtionosuus	1 093	10	681	565	-116	-17,0 %
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	2 693	2 665	2 655	2 273	-382	-14,4 %
-opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	164	188	353	258	-95	-26,9 %
-verotulomenetysten korvaus	1 063	1 047	739	739	0	0,0 %
Verotulot	9 803	10 183	10 220	10 510	290	2,8 %
-tulovero	7 326	7 489	7 499	7 718	219	2,9 %
-yhteisövero	944	1 061	1 085	1 174	89	8,2 %
-kiinteistövero	1 533	1 633	1 636	1 618	-18	-1,1 %
Yhteensä	14 747	14 747	14 446	14 345	-101	-0,7 %

Henkilöstö

Kunnan hallintosääntö, kuntastrategia sekä vuonna 2022 päivitetty kunnan henkilöstöohjelma ohjaavat kunnan henkilöstöpolitiikkaa. Intran kautta henkilöstöpolitiikkaa tehdään avoimeksi ja vuorovaikutukselliseksi.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa tapahtuu talousarvion suunnittelukaudella muutoksia ja ennen kaikkea luontaisia poistumia hyödynnetään henkilöstömäärän supistamisessa. Kunnassa käytiin vuodenvaiheessa 2019–2020 koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kuluessa tehtiin suunnitellusti kolmivuotinen henkilöstösuunnitelma. Sen kautta saavutettiin keinot, joilla henkilöstökustannusten muutos vuoden 2023 loppuun mennessä on kaikkiaan 1 113 000 euroa ja 28 henkilötyövuotta verrattuna vuoden 2020 alkuun.

Suuri muutos henkilöstörakenteessa tapahtui sen ohella vuoden 2023 alussa kun perusturvan henkilöstö siirtyi hyvinvointialueelle. Tämä koski noin 100 vakituista työntekijää ja kolmannesta kunnan henkilöstöstä.

Lähivuosien aikana tasapainotusohjelmaa laadittaessa käydään läpi mahdollisuudet leikata vielä henkilöstökustannuksista - mutta 2020 päättyneiden yt-neuvottelujen kaltaisia mahdollisuuksia ei henkilöstömenoista ole enää säästää, mikäli palvelut aiotaan laadukkaina turvata.

Investoinnit

Vuoden 2026 talousarvion investointien nettomenot ovat noin 1 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2026 suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfran toiminnallisuuteen, uuteen vedenottamoon ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Investointisuunnitelmassa investointien kohdalla on käytetty suurta harkintaa, jotta lainanhoitokulut ja poistot eivät kasvaisi turhan suuriksi kunnan käyttötalouden kannalta. Lisäksi investointiohjelmassa on varauduttu tuleviin taloushallinnon ohjelmistomuutoksiin.

Valtuuston 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti liikuntaolosuhteisiin on panostettu muun muassa kirkonkylän urheilukentän uusimisen loppuun saattamisella vuoden 2024 aikana ja Aseman ja Niemisjärven ulkokuntosalien rakentamisella. Aseman urheilukentän peruskorjaus on aloitettu vuoden 2025 aikana ja investointi tullaan saattamaan loppuun vuoden 2026 aikana.

Viimeisten vuosien kuluessa kunnan rakennuskantaan on investoitu merkittävästi ja viimeisinä vuosina on toteutettu Aseman ja Kirkonkylän välinen kevyen liikenteen väylä. Attendo on rakentanut kuntaan kunnalle uuden terveyskeskuksen ja omaan toimintaansa palvelutalon sekä senioriasuntoja, jotka saatiin kokonaisuudessaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Isoja rakennusinvestointeja ei vuodelle 2026 tämän vuoksi esitetä – eikä niitä ole näköpiirissä suunnitteluvuosinakaan.

KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoönnestyksen järjestämisestä ja ennakoönnestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Alue- ja kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakoönnenten laskennasta ja kaikkien äänten tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii vielä ehdokashakemusten vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Äänestysaluejako on ennallaan; Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi. Vuonna 2025 järjestettiin yhdistetyt alue- ja kuntavaalit. Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2027 järjestetään eduskuntavaalit, vuonna 2028 ei ole säännönmukaisia vaaleja ja vuonna 2029 alue- ja kuntavaalit sekä europarlamenttivaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Myyntituotot	18				
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	9	4		-4	
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT	27	4	0	-4	-100,0 %
Henkilöstökulut	36	32		-32	-100,0 %
Palvelujen ostot	7	5		-5	-100,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1	2		-2	
Avustukset					
Muut toimintakulut		1		-1	
TOIMINTAKULUT	44	39	0	-39	-100,0 %
TOIMINTAKATE	-17	-35	0	35	-100,0 %

Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavan ajan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö TALVEA:lta. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio. Tilintarkastuspalvelut on kilpailutettu vuonna 2025 seuraavalle neljälle vuodelle.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset tiedoksi kunnanvaltuustolle.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset					
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut	8	9	9	0	0,0 %
Palvelujen ostot	20	22	26	4	18,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Avustukset					
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKULUT	28	31	35	4	12,9 %
TOIMINTAKATE	-28	-31	-35	-4	12,9 %

Kunnanhallitus

Vuonna 2026 kunnanhallitus vastaa erityisesti uuden kuntastrategian jalkauttamisesta toimintaan. Vuoden 2026 aikana kilpailutetaan myös metsänhoitosopimukset sekä kuljetukset. Erityisen tärkeänä painopisteenä on myös hyvinvointialueen ja kuntien yhteistoiminnan kehittäminen.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Työnvälitystä tukevia palveluja kehitetään yhteistyössä Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa. Kunnan viranomaisella on käytössään työvoimaviranomaisen asiakastietojärjestelmä, jonka avulla työllisyyspalveluja pystytään kohdentamaan erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa oleviin, nuoriin, kotoutujiin ja pitkäaikaistyöttömiin. Tavoitteena on edistää näiden ryhmien siirtymiä avoimille työmarkkinoille, koulutukseen ja työkykyä tukeviin palveluihin.

Kunnan taloutta seurataan aktiivisesti ja tasapainotusohjelman laatiminen aloitetaan lähivuosien aikana tarpeen mukaan. Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Myyntituotot	87	81	12	-69	-85,2 %
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	205	41	56	15	36,6 %
Muut toimintatuotot	3				
TOIMINTATUOTOT	295	122	68	-54	-44,3 %
Henkilöstökulut	1 135	963	926	-37	-3,8 %
Palvelujen ostot	715	1 031	1 032	1	0,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	34	17	14	-3	-17,6 %
Avustukset	412	729	758	29	4,0 %
Muut toimintakulut	181	213	200	-13	-6,1 %
TOIMINTAKULUT	2 477	2 953	2 930	-23	-0,8 %
TOIMINTAKATE	-2 182	-2 831	-2 862	-31	1,1 %
Poistot	23	12	16	4	33,3 %

Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta ja varautumisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritysvaikutustyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysalat huomioivaa (myös alkutuotanto). Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita	Yrittäjätalouksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma kunnan strategian päivityksen yhteydessä.	Kunnanjohtaja Kiinteistöjohtaja Viestintäsuunnittelija
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla - ensimmäinen 2025 strategiatyön yhteydessä)	Kunnanjohtaja, hyvinvointipalveluiden viranhaltijat
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritystoiminnan toimitilatarpeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä. PK yritysten liikevaihdon kehitys.	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin	Aloittaneiden yritysten määrä ja Gradialla asioineiden määrä.	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen	Facebook-, Instagram- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään)	Viestintäsuunnittelija Kunnanjohtaja
Kunnan talouden tasapaino				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen	Talousarvion mukaan toteutuva käyttötalous ja taloussuunnitelmavuosien kuluessa keinojen löytyminen tasapainoon pääsyyn.	Kunnanjohtaja, talousjohtaja, vastuualuejohtajat

Taloudelliset tavoitteet

Taloudelliset tavoitteet	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Väestömäärän kehityksen muutos ennusteita parempaan suuntaan (ennuste vuonna 2029 4134 asukasta)	4509	4405	4360	4310	4260	4210

Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Elinkeinotoiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)	1306 (-34)	1294 (-12)	1280 (-14)

	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1
PK-yritysten liikevaihdon vuosimuutos	1	9,5	-4,5	11,4

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	3	3,0	3,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	7,94				
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	0,07				
Muut määräaikaiset	0,23				
Yhteensä	11,24	3,00	3,00	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Luottamushenkilöhallinto					
Tulot	77	80	12	-68	-85,0 %
Menot	674	772	746	-26	-3,4 %
Netto	-597	-692	-734	-42	6,1 %
Elinkeinopalvelut					
Tulot	8				
Menot	294	298	300	2	0,7 %
Netto	-286	-298	-300	-2	0,7 %
Työllisyyspalvelut					
Tulot	140		15	15	
Menot	672	1 488	1 014	-474	-31,9 %
Netto	-532	-1 488	-999	489	-32,9 %
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä					
Tulot	225	80	27	-53	-66,3 %
Menot	1 640	2 558	2 060	-498	-19,5 %
Netto	-1 415	-2 478	-2 033	445	-18,0 %

Vuonna 2025 voimaantullut TE-uudistus vaikutti merkittävästi vuoden 2025 lukuihin, joten kaikki TP 2024 luvut eivät ole vertailukelpoisia TA 2025 lukuihin.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, ICT-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin.

Hallinto- ja talouspalvelut tuottavat yleiset hallintoon ja talouteen liittyvät tukipalvelut kunnan toimintoihin. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivoivan työympäristön ylläpitämiseen. Talouden puolella keskitytään tuleviin järjestelmämuutoksiin ja sen tuomiin muutoksiin. Sähköisen arkistoinnin edistäminen ja tiedonohjaussuunnitelman päivittäminen ovat myös vuoden 2026 työlistalla.

ICT-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturhasta. ICT-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuen. Tietohallinnossa pyritään vakiinnuttamaan uudet tehtäväkuvat ja tehdään tarpeen mukaan muutoksia prosesseihin, kun tietohallinnon henkilömäärä vähentyy kolmesta työntekijästä kahteen työntekijään.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteasioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaisia päämääriä pyritään saavuttamaan esihenkilötyön tukemisella ja koulutussuunnitelman toteuttamisella.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulututettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Henkilöstöhallinto	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoite on, että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Henkilöstöjohtaja
Henkilöstöhallinto	Henkilöstö on tyytyväinen Hankasalmen kuntaan työnantajana.	Pyritään vaikuttamaan henkilöstön tyytyväisyyteen.	Työtyytyväisyyskyselyssä henkilöstön vastausten keskiarvo vähintään 4,0 kysyttäessä olisiko valmis suosittelemaan Hankasalmen kuntaa työnantajana	Henkilöstöjohtaja
Henkilöstöhallinto	Esihenkilötyön vahvistaminen. Esihenkilöillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Kehitetään esihenkilötilaisuuksia, ohjeistuksia ja niiden hyödyntämistä arjen työssä. Henkilöstön mukaan saaminen työyhteisön kehittämiseen. Työnohjauksien käyttäminen.	Työtyytyväisyyskysely	Henkilöstöjohtaja
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Laadukas sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen asiainnin kehittäminen ja ylläpito kuntalaisille, luottamushenkilöille ja henkilöstölle.	Sähköisen asiainnin kehittäminen ja laadukas sähköinen tiedottaminen kunnan verkkosivuilla sekä sometileillä.	Kunnan verkkosivuilta ja sometileiltä saatu palaute.	Kunnanjohtaja
Hallinto- ja talouspalvelut	Asioiden ja asiakirjojen sujuva tiedonhaku ja asiakirjojen oikea-aikainen säilyvyys.	Sähköisen arkistoinnin edistäminen sekä arkistoinnin aloittaminen. Arkistointisuunnitelman laadinta.	Arkistointia tehdään suunnitelmallisesti ja arkistointisuunnitelma on hyväksytty kunnanhallituksessa vuoden loppuun mennessä.	Palvelujohtaja ja talousjohtaja
Hallinto- ja talouspalvelut	Taloushallintojärjestelmien käyttöönotto vuoden 2026 aikana tai viimeistään vuoden 2027 alusta alkaen.	Ottaa käyttöön uudet taloushallinnon ohjelmistot.	Ohjelmistojen käyttöönotto vuoden 2027 alkuun mennessä.	Talousjohtaja
ICT-palvelut	Vakiinnutetaan uudet tehtäväkuvat ja tehdään tarpeen mukaan muutoksia prosesseihin, kun tietohallinnon henkilömäärä vähentyy kolmesta työntekijästä kahteen työntekijään.	Laajemman tehtäväkentän hallinta ja työtehtävien jakaminen pienemmällä henkilöresurssilla.	Prosessien toimivuus	Kunnanjohtaja

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	10,4	9,8	8,8	-1,0	-10,2 %
Sijaiset					
Yhteensä	10,4	9,8	8,80	-1,0	-10,2 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2026	Muutos 2024-2025 euroa %	
Hallinto- ja talouspalvelut					
Tulot	2				
Menot	427	450	444	-6	-1,3 %
Netto	-425	-450	-444	6	-1,3 %
Atk-palvelut					
Tulot	7				
Menot	210	229	214	-15	-6,6 %
Netto	-203	-229	-214	15	-6,6 %
Henkilöstöhallinto					
Tulot	60	41	41	0	0,0 %
Menot	200	203	211	8	3,9 %
Netto	-140	-162	-170	-8	4,9 %
Yleishallinto yhteensä					
Tulot	69	41	41	0	0,0 %
Menot	837	882	870	-12	-1,4 %
Netto	-768	-841	-829	12	-1,4 %

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluissa on henkilötyövuosina laskettuna henkilöstöä 120,29, joista määräaikaista työntekijöitä on erityisesti kansalaisopistossa (sivutoimiset tuntiopettajat) sekä hankerahoituksen myötä määräaikaista työntekijöitä on kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla ja työhyvinvointia edistetään työyhteistöissä eri keinoin. Vakituisten henkilöstön koulutukseen on varattu 300 euroa/henkilö. Tämän lisäksi henkilöstöllä on mahdollisuus kouluttautua Eduhouse-verkkopalvelun kautta yhteisesti sovittuihin aihealueisiin sekä oman kiinnostuksen mukaisiin koulutuksiin.

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Myyntituotot	483	372	374	2	0,5 %
Maksutuotot	173	166	165	-1	-0,6 %
Tuet ja Avustukset	405	284	243	-41	-14,4 %
Muut toimintatuotot	28	20	15	-5	-25,0 %
TOIMINTATUOTOT	1 089	842	798	-44	-5,2 %
Henkilöstökulut	6 261	6 419	6 422	3	0,0 %
Palvelujen ostot	2 236	2 341	2 346	5	0,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	415	409	407	-2	-0,5 %
Avustukset	102	151	144	-7	-4,6 %
Muut toimintakulut	2 016	1 948	1 815	-133	-6,8 %
TOIMINTAKULUT	11 030	11 268	11 134	-134	-1,2 %
TOIMINTAKATE	-9 941	-10 426	-10 336	90	-0,9 %
Poistot	180	228	168	-60	-26,3 %

Hallinto ja toimisto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö koostuu sivistystoimen toimialajohtajasta (0,85 htv) ja toimistosihteeristä (0,75 htv), yhteensä 1,6 henkilötyövuotta. Toimistosihteerä toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko (0,35 htv), josta kulut kohdistuvat kunnanhallituksen alle. Sivistystoimenjohtajan tehtäviin sisältyy aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät (0,15 htv).

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Tulot					
Menot	208	204	211	7	3,4 %
Netto	-208	-204	-211	-7	3,4 %

Koulutuspalvelut

Koulutuspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaasta esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta sekä perusopetuksen iltapäivätoiminnasta. Palveluilla edistetään lasten ja nuorten oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia sekä seudun vetovoimaisuutta. Koulut osallistuvat valtakunnallisiin arviointi- ja vertailututkimuksiin, joiden kautta palvelua voidaan kehittää.

Vuonna 2026 esi- ja perusopetusta järjestetään Aseman ja Niemisjärven alakouluissa ja Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa. Esiopetus on toiminut koulujen yhteydessä syksystä 2020 alkaen. Oppilasmäärät ovat laskusuunnassa. Syksyllä 2026 Aseman koulussa on 81 oppilasta (nyt 96), Niemisjärven koulussa 50 (nyt 59) ja Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa 274 (nyt 281).

Perusopetuksen iltapäivätoimintaa järjestetään Aseman, Niemisjärven ja Kuuhankaveden koulujen yhteydessä ja koordinoinnista vastaa sivistystoimenjohtaja. Kullakin koululla on iltapäivätoiminnan vastuuhjaaja (koulunkäynninhjaaja) ja tarvittaessa lisäohjaajia.

Lukiossa on 80 opiskelijaa (edellisenä lv. 78), joista suunnistuslinjalaisia 21 (26 %). Suunnistuslinjalaiset tulevat ympäri Suomea opiskelemaan Hankasalmen lukioon.

Esikoululaisten määrä on asettunut syksystä 2024 alkaen alle 30 lapseen per vuosi ja myös yläkoululaisten määrä on lähtenyt laskemaan. Tulevina vuosina oppilaat vähenevät 24 - 38 oppilasta per vuosi oppilasennusteen mukaan.

Esi- ja perusopetus yhteensä

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.	Muutos edelliseen vuoteen
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	61	58	63	526	
2023-2024	36	40	38	42	64	51	47	62	63	60	503	-23
2024-2025	29	36	42	40	41	62	50	44	59	65	468	-35
2025-2026	32	29	36	40	42	40	63	48	48	58	436	-32
2026-2027	27	32	29	36	40	42	40	63	48	48	405	-31
2027-2028	17	27	32	29	36	40	42	40	63	48	374	-31
2028-2029	24	17	27	32	29	36	40	42	40	63	350	-24
2029-2030	25	24	17	27	32	29	36	40	42	40	312	-38
2030-2031	32	25	24	17	27	32	29	36	40	42	304	-8

Toiminnassa tapahtuvat muutokset

Opetuksen vuosittaisesta ja viikoittaisesta määrästä säädetään Perusopetusasetuksella. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisättiin kolmella vuosiviikkotunnilla 1.8.2025 alkaen. Tavoitteena on nostaa suomalaisten oppimistuloksia ja koulutustasoa sekä vahvistaa perustaitojen osaamista, jotta jokainen saavuttaisi peruskoulusta riittävät perustiedot. Hankasalmella lisättiin yksi matematiikan tunti ensimmäiselle luokalle sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tunti toiselle luokalle. Äidinkielen ja kirjallisuuden tunti lisättiin viidennelle luokalle, joka johdosta ko. luokalta siirrettiin valinnainen liikunta kolmannelle luokalle yhdysluokkaopetuksen vuoksi. Näin ollen tuntijako on 229 vuosiviikkotuntia, yksi tunti yli asetuksen.

Lainsäädännöllisiä muutoksia on astunut voimaan syksystä 2025 alkaen useita esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa, jotka ohjaavat vahvasti opetuksen ja koulutuksen toteuttamista myös vuonna 2026. Suurimpana muutoksena on toteutunut oppimisen tuen uudistus, jonka tavoitteena on selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää oppimisen tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle. Keskeisenä lähtökohtana on siirtää tuen painopistettä varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen. Uudistuksessa perusopetuslakiin lisättiin uusi 4 a luku, jossa säädetään oppimisen ja koulunkäynnin tuesta ja perusopetuksen oppimäärästä poikkeamisesta. Uusi 4 a luku tuli voimaan pääsääntöisesti 1.8.2025 lukien. Poikkeuksena luvun 20 i §, jossa säädetään perusopetuksen järjestämisestä oppilaan oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella, tulee voimaan vasta **1.8.2026**.

Jos oppilaalla on uudistuksen voimaan tullessa 1.8.2025 tehostetun tuen oppimissuunnitelma, päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, opetuksen järjestäjien on saatettava ne **perusopetuslain 4 a luvun mukaisiksi viimeistään 31.8.2026**.

Eduskunta hyväksyi 29.4.2025 lakimuutoksen, joka koskee puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä perusopetuksen oppitunneilla. Samassa yhteydessä eduskunta hyväksyi myös hallituksen esityksen siitä, että liikunnallinen elämäntapa lisätään osaksi esi- ja perusopetuksen tavoitteita. Mobiililaiterajoitukset tulivat lakisääteisiksi jo 1.8.2025, jolloin ne on oltava kirjattuina kunkin peruskoulun järjestyssääntöihin. **Liikunnallisen elämäntavan edistämistä koskeva säännös astuu voimaan 1.8.2026 alkaen** (perusopetuslaki, 2 pykälä, 2 momentti). Liikunnallisen elämäntavan säännöksen tavoitteena on

edistää lasten ja nuorten liikkumista esiopetuksen ja perusopetuksen aikana, tukea ja parantaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja vahvistaa liikunnan merkitystä esiopetuksen ja peruskoulujen toimintakulttuurissa ja kokonaisvaltaisena elämäntaitona. Päivitettäviin opetussuunnitelman perusteisiin konkretisoidaan, mitä perusopetuslakiin kirjattu liikunnallisen elämäntavan tavoite tarkoittaa. Keskeistä on päivittää esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuria siten, että kaikki lapset ja nuoret saavat arjessaan mahdollisimman tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikkumisen mahdollisuudet. Liikunnallinen elämäntapa voi tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että

- opetuksessa hyödynnetään aktiivisia taukoja tai toiminnallisia opetusmenetelmiä
- koulupäivään liittyvissä siirtymisissä hyödynnetään liikunnallisuutta edistäviä toimintatapoja
- koulupäivän aikana tapahtuvaa liikkumista lisätään välituntiliikunnalla tai kerhotoiminnalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut Opetushallitukselle tehtäväksi kehittää S2-oppimäärän (suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, svenska som andra språk och litteratur) opetuksen pedagogiikkaa päivittämällä oppimäärän valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet. Päivitystyön tulee valmistua 30.1.2026 mennessä. **Uudistetut paikalliset perusopetuksen opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2026**. Päivitystyössä tarkennetaan S2-oppimäärän opetukseen osallistumisen perusteita ja valintakäytänteitä. Oppimäärästä toiseen vaihtamista joustavoitetaan ja suomen ja ruotsin kielen opetuksen jatkumoa vahvistetaan. Lisäpanostuksilla S2-opetukseen vahvistetaan maahanmuuttotäustaisten lasten ja nuorten suomen ja ruotsin kielitaidon karttumista.

Kunnan perusopetuksen oppilasmäärä on laskeva ja lähitulevaisuutta ajatellen on varmistettava, että lukiotoiminta säilyy kunnassa elinvoimaisena. Lukion vetovoimaisuuteen on panostettu syksystä 2025 alkaen. Kaikille lukion opiskelijoille on tarjottu mahdollisuus käyttää kuntosalia maksutta, osallistua kansalaisopiston ryhmäkursseille maksutta sekä opiskelijoille on osoitettu 100 euron hyvinvointietu kunnan yrityksiin. Näitä etuja jatketaan myös vuonna 2026.

Suunnistuslukion vetovoiman tärkein tekijä on valmennuksen laatu, jonka takaa päätoiminen ammattimainen valmentaja ja hyvät harjoitteluolosuhteet muun muassa leirien muodossa. Lukuvuonna 2025-2026 Hankasalmen lukiossa on 80 opiskelijaa, joista suunnistuslinjalaisia on 21 (26%). Suunnistuslinjalaiset ovat kaikki ulkopaikkakuntalaisia. Suunnistuslukiotoiminta nähdään yhtenä kunnan vetovoimatekijänä. Lukion suunnistuslinjan rahoitukseen vuodelle 2026 sovittiin neuvotteluissa kuntaosuudeksi 75 000 euroa (2025=65 000 euroa) laaduka-
kaan valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksetaan muita sovittuja menoja 14 500 euroa, yhteensä noin 89 500 euroa. Suunnistuslukiolaisia on 21 lukuvuonna 2025-2026 ja kaikki ovat ulkopaikkakuntalaisia. Kunta varaa myös joka toinen vuosi investointimäärärahan 10 000 euroa suunnistuskarttoihin (2027).

Kunnan yläkoulun oppilasmäärän kehitys aikavälillä 2022-2038 on kuvattu alla olevaan taulukkoon:

	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.	Muutos edelliseen vuoteen
2022-2023	61	58	63	182	
2023-2024	62	63	60	185	3
2024-2025	44	59	65	168	-17
2025-2026	48	48	58	154	-14
2026-2027	63	48	48	159	5
2027-2028	40	63	48	151	-8
2028-2029	42	40	63	145	-6
2029-2030	40	42	40	122	-23
2030-2031	36	40	42	118	-4
2031-2032	29	36	40	105	-13
2032-2033	32	29	36	97	-8
2033-2034	27	32	29	88	-9
2034-2035	17	27	32	76	-12
2035-2036	24	17	27	68	-8
2036-2037	25	24	17	66	-2
2037-2038	32	25	24	81	15

Lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan edelleen, opiskelijalla on oikeus tukiopetukseen ja myös erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsee erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Hankkeet

Koulutuspalveluissa jatkuu kevään 2026 aikana useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa palkkaamalla lisähenkilöstöä. Esi- ja perusopetuksen **tasa-arvohanke** on tarkoitettu yhdenvertaisuuden ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen kouluissa. Esi- ja perusopetuksen **digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämishankkeen** (Tekoälynväläys) tavoitteena on tutustuttaa oppilaat ja opettajat tekoälyn perusteisiin ja sen vastuulliseen käyttöön arjessa ja oppimisessa. Lisäksi kunnan digistrategiaan sisällytetään Opetushallituksen suositukset tekoälyn käytölle sekä muokataan linjaukset kuntaan sopiviksi.

Harrastamisen Suomen mallin hankkeessa tarjotaan 1.-9. luokkalaisille mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa välipaloiheen koulupäivän yhteydessä kaikissa kouluissa. **KouluPT –hankkeessa** rakennetaan ja toteutetaan koulujen liikuntaneuvontatoimintaa muun muassa rakentamalla Move! -prosessi. Kohderyhmänä ovat yläkouluikäiset sekä 5. ja 6. luokkalaiset, erityisesti ne, joiden toimintakyky on huolestuttavalla tasolla. Hanke edistää liikunnallista elämäntapaa kouluissa kehittämällä välituntiliikuntaa, järjestämällä liikunnallisia tapahtumia ja tempauksia sekä kouluttamalla henkilökuntaa. Tavoitteena on edistää liikunnallista toimintakulttuuria kouluissa ja luoda pysyviä malleja lasten ja nuorten liikunnan tukemiseksi yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilaiden, oppilashuollon sekä kunnan liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa.

Toiminnan painopisteet vuonna 2026

Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen ja perustaitojen vahvistaminen

Toimintamalli antaa oppilasmäärien vähetessä mahdollisuuden kehittää toiminnan laatua ja hyödyntää resursseja viisaasti. Samalla se palvelee koulupolkunsa aloittavia lapsia parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden heidän oppimisvalmiutensa. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää on lisätty kolmella vuosiviikkotunnilla vahvistamaan luku-, kirjoitus- ja laskutaitoja. Pedagogisena painopisteenä on näihin perustaitoihin keskittyminen.

Oppimisen edellytyksiä tukevat järjestelyt esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Koulujen toiminnassa huomioidaan oppimisen edellytykset tukevat opetusjärjestelyt ja oppilaiden hyvinvointi. Ennakoivilla ja joustavilla ratkaisuilla tuetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja lisäksi tarjotaan ryhmäkohtaisia ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Erityispedagoginen osaaminen varmistetaan riittävällä erityisopettajaresursseilla. Koulujen toimintakulttuuria vahvistetaan. Lisäksi poissaoloihin puuttumisen toimintamallin on käytössä kaikissa kouluissa. Mallin tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kouluun kiinnittymistä, puuttua poissaoloihin varhaisessa vaiheessa sekä tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan säätämällä opiskelijan oikeudesta tukiopetukseen, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Lukiolaisille on rakennettu Pääpointti-hankkeessa oppimisen tuen ja hyvinvoinnin monimediainen digitaalinen oppimisympäristö, josta opiskelijat saavat opiskelutaitoihin ja -asenteisiin (mm. opiskelutekniikka, itsesäätely ja ajanhallinta) ja oppimishaasteisiin liittyvää tietoa ja harjoitteita, ainekohtaista tukimateriaalia sekä hyvinvointia edistävää, koulu-uupumusta ehkäisevää ohjausmateriaalia.

Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan Yrityskylä yhteistyöllä. Tavoitteena on, että jokainen nuori innostuu työelämästä, hallitsee omaa talouttaan ja haluaa toimia yritteliäänä yhteiskunnan jäsenenä. NYTin Yrityskylä-oppimiskokonaisuus on opetussuunnitelmaan pohjautuva peruskoulun kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisille suunnattu yhteiskunnan, työelämän, talouden ja yritteliäisyyden oppimispolku. Oppimiskokonaisuuden aikana oppilas ymmärtää liiketoiminnan peruserätykset ja oppii yritysten toiminnasta kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä yritysten roolia yhteiskunnassa. Oppilas myös oivaltaa vastuullisuuden merkityksen liiketoiminnassa. Tämän lisäksi ylläpidetään vahvaa 4H-yhteistyötä sekä järjestetään erilaista pienimuotoista yritystoimintaa koulutyön puitteissa.

Lukiokoulutuksen kehittäminen

Päämääränä on vahvistaa lukiotoimintaa yhteistyöllä eri tahojen kanssa ja hyödyntää verkko-opetusta mahdollisuuksien mukaan. Suunnistusvalmennuslinja säilytetään vahvana ja laadukkaana. Tavoitteena on kehittää lukion opetusta niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia nykyistä kattavammin sekä tukee opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja oppimista. Lukion laatu strategia vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja edistää oppimiserojen kaventumista, tukee ja edistää oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa sekä jatkuvan oppimisen uudistuksen valmistelua. Lukiokoulutuksen laatutekijät ovat laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä saavutettava lukiokoulutus.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Ylläpidetään ja aktivoidaan henkilöstön hyvinvointia eri tavoin muun muassa kuntosalin käyttömahdollisuus 50 kertaa vuoden aikana sekä Epassi-etuus haluttuun palveluun. Henkilöstöllä on mahdollisuus kouluttautua Edushousen verkkokoulutuspalveluita hyödyntäen myös omalla ajallaan oman kiinnostuksen mukaan.

Hyvinvoinnin ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan vahvistaminen

Koulussa tehtävän nuorisotyön tavoitteena on kehittää toimintamalleja nuorten aitoon kuulemiseen ja huolehtia siitä, että nuorten osallisuus toteutuu. Panostetaan niveltäjätoimiin ja toisen asteen opintoihin siirtymisen tukemiseen, unohtamatta omaan kuntaan jääviä lukiolaisia ja suunnistuslinjalle muualta tulevia nuoria. Samalla keskitytään vaikuttamaan kiusaamisen ennaltaehkäisemisen toimintatapoihin kouluissa, mikä on koulutuspalveluiden painopiste kunnan strategian mukaisesti. Liikunnallisen elämäntavan edistämisen tavoitteena on tukea ja parantaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja vahvistaa liikunnan merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona. Keskeistä on päivittää esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuria siten, että kaikki lapset ja nuoret saavat arjessaan mahdollisimman tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikkumisen mahdollisuudet. Näitä tavoitteita tukee myös mieluinen ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä, Harrastamisen Suomen malli, johon on saatu Aluehallintovirastolta neljäs jatkorahoitus lukuvuodelle 2025-2026.

Ajantasaiset digitaidot

Saadun hankeavustuksen turvin tavoitteena on parantaa hanketyöntekijän ohjauksella opettajien ja oppilaiden digitaalisia valmiuksia sekä tukea heitä hyödyntämään tekoälyä. Opettajat saavat tekoälystä tukea opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat tutustuvat tekoälyyn, oppivat tunnistamaan sitä ja pääsevät kokeilemaan sen käyttömahdollisuuksia ohjatusti. Tavoitteena on herätellä opettajien ja oppilaiden avointa ja samalla kriittistä suhtautumista uuteen teknologiaan ja löytämään sen hyödyt.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut 2026				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen sekä perustaitojen vahvistaminen	Juurrutetaan osaksi koulujen toimintamallia, kehitetään arviointia sekä vahvistetaan perustaitojen osaamista	Joustava esi- ja alkuopetuksen keskittyä perustaitojen vahvistamiseen. Lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen keskittyminen 1-3. lk	Toimintamallin ja arvioinnin kehittäminen. Jatkuva arviointi. Paikallinen OPS päivitetty muutosten vaatimalla tavalla.	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, koulunjohtajat
Oppimisen edellytyksiä tukevat järjestelyt esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa ja paikallisten opetussuunnitelmien päivittäminen	Varmistaa oppilaille varhainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki. Ryhmäkohtaisen tuen tehokas hyödyntäminen ensisijaisesti. Poissaolojen tehokas seuranta ja puuttuminen.	Oppilas saa onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Ongelmiin puututaan varhaisessa vaiheessa.	Tuen tarvisijoiden määrä ja erityisopetuksen pienryhmien määrä. Oppilaspöissaalomäärien ja toimenpiteiden seuranta. Paikallinen OPS ja LOPS päivitetty	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, koulunjohtajat, erityisopettajat, luokanopettajat, aineenopettajat
Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen	Huomioida yrittäjyyskasvatus perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	Erilaisen pienimuotoisen yrittäjätoiminnan järjestäminen koulutyön puitteissa, esim. koulukahvilat, oppilaskunnan puffetti. Yhteistyö 4H:n kanssa.	Yrittäjä-yhteistyö. Järjestetyt yrittäjyyteen liittyvät tapahtumat.	Rehtori, koulunjohtajat
Lukiokoulutuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja	Varmistaa lukion opintotarjontaa yhteistyöllä muiden lukioiden kanssa sekä hyödyntämällä verkko-opetusta. Säilyttää suunnistusvalmennuslinjan vahvana ja laadukkaana.	Lukion laatustrategiatyön toteuttaminen. Toimintakulttuurin kehittäminen niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.	Oppilasmäärä. Kirjoittaneiden määrä. Oppimistulokset. Jaksopalautteet.	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, aineenopettajat, ryhmänohjaajat ja hankekoordinaattori
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Huolehtia henkilöstön hyvinvoinnista ja riittävästä täydennyskoulutuksesta.	Kuullaan ja osallistetaan henkilöstöä heitä koskeissa asioissa. EduHouse -koulutukset.	Sairauspoissaolojen määrä. Toteutuneet koulutuspäivät. Työtyytyväisyyskysely.	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, koulunjohtajat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Hyvinvoinnin ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen sekä koulunuriosuuden ja harrastustoiminnan vahvistaminen	Liikunnan merkityksen vahvistaminen elämäntaitona. Kiusaamisen ennaltaehkäisyminen. Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä. Liikunta osana koulupäivää. Koulun tiloissa järjestetään tapahtumia. Välituntitoiminnan kehittäminen yhteistyössä oppilaiden kanssa. Huoltajien osallistaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastustoimintaa toteutetaan osana koulupäivää.	KiVa-koulukyselyt. Harrastuskerhojen, ryhmien ja tapahtumien määrä. Koulunuriosuuden toimintamallit. Jaksopalautteet lukiossa.	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, koulunjohtajat, nuorisotyöntekijät
Ajantasaiset taidot	Nostaa oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien digitaalisuutta ja pitää se ajantasalla. Tekoälyosaamisen kasvattaminen.	Digisuunnitelman toteuttaminen. Oppilaiden digi-passin toteuttaminen. O365-ympäristön hyödyntäminen. <tekoälyn hyödyntäminen	Koulutustarvekartoitus. Digitaaliskoulutukset ja perehdytykset. Tekoälyhankkeen koulutukset. O365-ympäristön käyttöaste.	Sivistystoimenjohtaja. Rehtori, koulunjohtajat

Taloudelliset tavoitteet

Sivistyslautakunnan vastualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säatelevät muun muassa perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää (Hankasalmella 229), tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia.

Oppimisen tuen uudistus ja perusopetuksen vähimmäistuntimäärän lisäys kolmella vuosiviikkotunnilla sekä palkkakustannusten nousu vaikuttavat henkilöstömenoihin, vaikka oppilasmäärän vähenemisen vuoksi henkilöstön määrää on vuosittain tarkasteltu eikä eläköityneiden ja irtisanoutuneiden tilalle ole rekrytoitu henkilöstöä.

Määräaikaisten hankeopettajien kohdalla, jotka on palkattu elokuusta toukokuun loppuun (10 kk), maksetaan heille kesäkuussa lomapäiväkorvaus virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti. Esimerkiksi erityisopettajan lomapäiväkorvaus maksetaan kesäkuussa kymmeneltä kuukaudelta ja on noin 3 000 euroa (36 § Määräaikaisen viranhaltijan lomapäiväkorvaus, 1 mom.).

Lukion suunnistuslinjan rahoitukseen vuodelle 2026 sovittiin neuvotteluissa kuntaosuudeksi 75 000 euroa (2025=65 000 euroa) laadukkaana valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksetaan opiskelijakohtainen bonus 150 euroa/opiskelija sekä syys- että kevätlukukaudelta, mikäli suunnistajaopiskelijoiden määrä on vähintään 15 (arvio 5 700 euroa). Tämän lisäksi sovittiin, että kunta kustantaa suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle 2 000 eurolla vuodessa, tukee koululiiton suunnistustaloustalouden osallistumista 3000 eurolla ja maksaa valmentajalle korvausta suunnistuslinjan markkinointia varten (varaus lukioresurssista 3 800 euroa). Kiinteä maksuosuus 75 000 euroa sekä muut sovitut 14 500 euroa, yhteensä noin 89 500 euroa. Suunnistuslukiolaisia on 21 lukuvuonna 2025-2026 ja kaikki ovat ulkopaikkakuntalaisia.

Lukion vetovoimaisuuteen on panostettu syksystä 2025 alkaen. Kaikille lukion opiskelijoille on tarjottu mahdollisuus käyttää kuntosalia maksutta, osallistua kansalaisopiston ryhmäkurseille maksutta sekä heille on osoitettu 100 euron hyvinvointietu kunnan yrityksiin. Näitä etuja jatketaan myös vuonna 2026.

Koulukuljetusmenoihin varataan 592 000 euroa ja tuloihin 15 500 euroa, netto 576 500 euroa. (TA25= menot 627 000 euroa ja tulot 42 500 euroa, netto 584 500 euroa). Oppilasmäärän väheneminen ei suoraan heijastu koulukuljetuskustannuksiin.

Kuljetusetuus on syksyllä 2025 noin 52 prosentilla (227) oppilaista (2024= 254 oppilasta). Tämän lisäksi noin 7 prosenttia oppilaista on hakenut maksullista koulukyytiä. Lukiolaisista vain muutamat käyttävät kunnan järjestämiä koulukyytejä, joihin kunta voi hakea Kelan koulumatkatukea. Koulumatkatuki on vähentynyt merkittävästi.

Leasing-korkomenojen kasvu on taittunut ja arvio leasingkuluista korkoineen on koulukeskuksen osalta 661 900 euroa (TA25= 765 900 euroa). Valtion erityisavustukset on huomioitu niin tulojen kuin menojen osalta siten, että osa hankkeista päättyy keväällä 2026.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Nettokustannukset/oppilas	11 282	12 664	13 255	591	4,7 %
Nettokustannukset/opiskelija	13 126	13 764	13 735	-29	-0,2 %
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	2 409	3 288	3 272	-16	-0,5 %

Henkilöstö

Kuuhankaveden yhtenäiskoulu

Syksyllä 2026 Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa alakoululaisten määrä vähenee kahdellatoista oppilaalla. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa opiskelee 46 oppilasta. Alakoulussa on erityisopetuksen pienryhmä kunnan 4.-6. luokkalaisille. Yläkoululaisten määrä nousee viidellä oppilaalla. 7. vuosiluokka on kolmisarjainen ja 8. ja 9. vuosiluokat kaksisarjaisia. Yläkoululaisille on vähintään kaksi erityisopetuksen pienryhmää ja joustavan perusopetuksen ryhmä (JOPO).

Kuuhankaveden yläkoulussa osa aineenopettajista on yhteisiä lukion kanssa. Syksyllä 2026 eläköityy kaksi virassa olevaa opettajaa. Olemassa olevien virkojen rakennetta on tarkistettava suunniteltaessa lukuvuotta 2026-2027 siten, että uusia henkilöitä rekrytoitaessa huomioidaan tehtävien kaksois- ja/tai kolmoiskelpoisuudet. Lisäksi kiertävän kieltenopettajan opetusvelvollisuudesta kohdistuu 10 vvt koulukeskukseen. Tasa-arvo hankerahoituksella palkataan Kuuhankaveden kouluun erityisopettaja ja resurssiopettaja, mikäli Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää rahoituksen lukuvuodelle 2026-2027.

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.	Kaikki yhteensä	Muutos edelliseen vuoteen
2022-2023	15	18	20	27	21	25	27	153	61	58	63	182	335	
2023-2024	13	14	19	19	26	22	27	140	62	63	60	185	325	-10
2024-2025	12	14	16	20	21	27	23	133	44	59	65	168	301	-24
2025-2026	17	12	13	15	22	20	28	127	48	48	58	154	281	-20
2026-2027	16	17	12	13	15	22	20	115	63	48	48	159	274	-7
2027-2028	8	16	17	12	13	15	22	103	40	63	48	151	254	-20
2028-2029	14	8	16	17	12	13	15	95	42	40	63	145	240	-14
2029-2030	10	14	8	16	17	12	13	90	40	42	40	122	212	-28
2030-2031	13	10	14	8	16	17	12	90	36	40	42	118	208	-4

Aseman koulu

Syksyllä 2026 Aseman koulun oppilasmäärä vähenee viidellätoista oppilaalla ja osa opetuksesta järjestetään yhdysluokkaopetuksena. Kymmenen oppilasta 0.-3. luokkien oppilaista opiskelee erityisopetuksen pienryhmässä. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 27 oppilasta, joista 5 - 6 opiskelee erityisopetuksen pienryhmässä.

Henkilöstöä koulussa on lukuvuonna 2025-2026 seuraavasti: viisi luokanopettajaa, resurssiopettaja (10 vvt hankerahalla ja 10 vvt kunnan rahalla, kaksi erityisopettajaa ja kiertävä kieltenopettaja (7 vvt). Syksystä 2026 alkaen henkilöstön osalta tulee seuraavia muutoksia: Kiertävälle kieltenopettajalle opetustunteja 5 vvt, resurssiopettaja jää pois.

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.	Muutos edelliseen vuoteen
2022-2023	14	12	12	23	18	11	25	115	
2023-2024	18	16	12	14	24	17	10	111	-4
2024-2025	11	17	15	12	11	21	15	102	-9
2025-2026	9	11	17	15	12	10	22	96	-6
2026-2027	7	9	11	17	15	12	10	81	-15
2027-2028	6	7	9	11	17	15	12	77	-4
2028-2029	6	6	7	9	11	17	15	71	-6
2029-2030	8	6	6	7	9	11	17	64	-7
2030-2031	10	8	6	6	7	9	11	57	-7

Niemisjärven koulu

Syksyllä 2026 Niemisjärven koulun oppilasmäärä vähenee yhdeksällä oppilaalla ja luokkakoot ovat pieniä. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 16 oppilasta, 3.-4. luokalla on 16 oppilasta ja 5.-6. luokalla 18 oppilasta.

Henkilöstöä koulussa on lukuvuonna 2025-2026 seuraavasti: kolme luokanopettajaa, resurssiopettaja (10 vvt hankerahalla ja 10 vvt kunnan rahalla, erityisopettaja/koulunjohtaja ja kiertävä kieltenopettaja (7 vvt). Syksystä 2026 alkaen henkilöstön osalta tulee seuraavia muutoksia: Kiertävälle kieltenopettajalle opetustunteja 5 vvt, resurssiopettaja jää pois.

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.	Muutos edelliseen vuoteen
2022-2023	10	8	9	14	11	12	12	76	
2023-2024	5	10	7	9	14	12	10	67	-9
2024-2025	6	5	11	8	9	14	12	65	-2
2025-2026	6	6	6	10	8	10	13	59	-6
2026-2027	4	6	6	6	10	8	10	50	-9
2027-2028	3	4	6	6	6	10	8	43	-7
2028-2029	4	3	4	6	6	6	10	39	-4
2029-2030	7	4	3	4	6	6	6	36	-3
2030-2031	9	7	4	3	4	6	6	39	3

Kunnan kiertävä englannin kielen lehtorin virka on jätetty täyttämättä jo 1.8.2024 alkaen viranhaltijan irtisanouduttua tehtävästään. Kunnassa on toinen kiertävä englannin kielen lehtorin virka, joka riittää oppilasmäärien vähetessä tarpeeseen. Niemisjärven koulun virassa oleva luokanopettaja eläköityi 1.8.2025 ja virka jätetään täyttämättä.

Vuoden 2026 suunnitelma henkilöstöstä koostuu: vakituksessa työ/virkasuhteessa 49,79 henkilötyövuotta, sijaisia 3,14 henkilötyövuotta ja muut määräaikaiset 13,08 htv. Yhteensä 66,01 henkilötyövuotta, jossa on lisäystä edelliseen vuoteen 0,9 henkilötyövuotta.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa	%
Koulutuspalvelut					
Vakituiset	46,42	49,79	49,47	-0,32	-0,6 %
Sijaiset	6,82	3,14	1,97	-1,17	-37,3 %
Työllistetyt			0		
Muut määräaikaiset	12,37	13,08	12,72	-0,36	-2,8 %
Yhteensä	65,61	66,01	64,16	-1,85	-2,8 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Perusopetus					
Tulot	565	405	384	-21	-5,2 %
Menot	6 131	6 238	6 096	-142	-2,3 %
Netto	-5 566	-5 833	-5 712	121	-2,1 %
Lukio					
Tulot	48	43	8	-35	-81,4 %
Menot	1 085	1 117	1 066	-51	-4,6 %
Netto	-1 037	-1 074	-1 058	16	-1,5 %
Koulutuspalvelut yhteensä					
Tulot	613	448	392	-56	-12,5 %
Menot	7 216	7 355	7 162	-193	-2,6 %
Netto	-6 603	-6 907	-6 770	137	-2,0 %

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelut koostuu kansalaisopisto, kirjasto, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluista. Hyvinvointipalveluiden johtoaajatuksena on tuottaa laadukkaita vapaa-ajan palveluja eri kohderyhmille. Perustehtävänä on olla mukana järjestämässä ennaltaehkäiseviä palveluita tavoitellen kustannussäästöjä korjaavan toiminnan puolella. Hyvinvointipalvelut pyrkii monipuoliseen yhteistyöhön kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin, hyvinvointialueen ja yritysten kanssa. Laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kunnassa veto- ja pitovoimatekijä sekä olennainen osa kuntamarkkinointia. Hyvinvointipalveluiden kautta on mahdollista toteuttaa kunnan strategian mukaista älykästä sopeutumista.

Vuoden 2026 toiminnallisia painopistealueita on mm. Aseman urheilukentän perusparannus sekä kunnan uuden hyvinvointisuunnitelman vieminen käytäntöön. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toiminnot vaikuttavat merkittävästi hyvinvointipalvelujen kokonaisuuteen sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Hyvinvointi- ja terveytyksen koordinointiin on panostettu viime vuosien aikana vakinaistamalla liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori. Suunnitelmallista kehitystyötä jatketaan vuonna 2026 systemaattisesti.

Hyvinvointia mittaavat kansalliset TEAviisari -kyselyjen vastaukset analysoidaan huolella ja niiden pohjalta tehdään korjaustoimia. Koordinoinnin vahvistaminen pyrkii hyvinvoinnin ja hyte-kertoimen kasvuun. Hyte-kerroin on hyvinvoinnin ja terveyden kuntakohtainen indikaattorien joukko, joka vaikuttaa kuntien saamaan kannustinperusteiseen hyte-kerroin -valtionosuuteen. Hyte-kertoimen euromääräistä osuutta on toimintaa ja koordinaatiota vahvistamalla pystytty kasvattamaan vuosi vuodelta. Kertoimen nykytaso kattaa kaiken hyvinvointia ja terveyttä koskevan koordinaatiotyön kunnassa, minkä lisäksi hyte-kertoimen osuutta jää käytettäväksi myös hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan.

Kansalaisopisto vastaa Hankasalmen ja Konneveden vapaan sivistystyön koulutuksesta ja tuottaa elinikäisen oppimisen palveluja. Kansalaisopisto on yleissivistävän tehtävän lisäksi merkittävä ennaltaehkäisevä palvelu. Kursseilla ylläpidetään terveyttä ja muistia, vahvistetaan kasvamista sekä annetaan mahdollisuus sosiaalisiin kontakteihin. Kansalaisopisto toimii lähipalveluna taajamissa ja kylissä. Kansalaisopisto tarjoaa yleissivistävää opetusta ja luentoja mahdollisuuksien mukaan eri oppiaineissa lapsille, nuorille, työikäisille ja senioreille. Valtionosuus mahdollistaa koulutuksen järjestämisen kohtuuhintaisesti, mikä tasoittaa muun muassa sosiaalista eriarvoisuutta. Tavoitetuntimääräksi vuodelle 2026 arvioidaan 6 200 opetustuntia.

Kansalaisopisto on merkittävä työllistäjä alueella. Opistossa työskentelee vuosittain noin 60-70 sivutoimista tuntiopettajaa tai luennoitsijaa. Kansalaisopisto on merkittävä yhdyspinta ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Kansalaisopiston perustoiminta on kestäväällä pohjalla sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Kansalaisopiston yhteiset virat ja toimet hyvinvointipalvelujen sisällä sekä yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa tuo kustannussäästöä laajentaen toiminnan vaikuttavuutta eri palvelujen kautta tulevan yhteistyön avulla. Kansalaisopistolla on tarkoitus hakea Opetushallituksen opintoseteliavustusta keväällä 2026. Opintoseteliavustus on toiminnallisesti

merkittävä, koska niiden avulla voidaan tarjota palveluja heikommassa asemassa oleville kuntalaisille.

Kulttuuripalvelut on alusta kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle. Pääpaino toiminnassa on yhteistyöverkoston ylläpitämisessä. Kulttuuripalvelut järjestää itsenäistä toimintaa melko vähäisesti, mutta toimivalla yhteistyöllä (yhdistykset, seurakunnat, hyvinvointialue, kunnan eri sektorit, maakunnallinen yhteistyö) on mahdollista luoda kuntalaisille monimuotoisia palveluita ja tapahtumia. Yhdyspintatyön kehittämistä jatketaan yhteistyössä hyvinvointialueen, Keski-Suomen liiton ja alueen kuntien kanssa. Hyvinvointipalveluiden avustuksilla voidaan tehokkaasti tukea kunnassa tehtävää kulttuuritoimintaa. Laadukkaasti järjestetyllä kulttuuripalvelulla on mahdollista luoda hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä ongelmia. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeä osa kulttuuripalveluiden toimintaa. Toiminta kohdistuu eri ikäryhmiin; lapsiin, nuoriin, työssäkäyviin ja eläkeläisiin.

Vuoden 2026 toiminnallisena tavoitteena on selkeyttää yhteistyörakenteita entisestään. Tavoitteen toteutuessa on mahdollista saada entistä laadukkaampaa kulttuuritarjontaa tarjolle sekä säästää eri järjestäjien voimavaroja. Vuoden 2025 Teaviisari -kyselyssä Hankasalmi sai kulttuurin osalta pisteet 68 koko maan keskiarvon ollessa 77. Kulttuuriosion tulokset heikentyivät suhteessa vuoden 2023 tulokseen. Merkittävimmät selitykset muutokselle oli kyselyn uudet kysymykset sekä muiden kuntien kehittyminen suhteessa Hankasalmeen. Kulttuurin vahvuutena oli osa-alueista muut ydintoiminnot (100/88). Muut osa-alueet pisteytyivät seuraavasti: sitoutuminen (60/67), johtaminen (72/86), seuranta ja tarveanalyysi (50/70), voimavarat (55/68), osallisuus (71/82). Teaviisari -kyselyn perusteella tulisi panostaa nykyistä enemmän kulttuurihyvinvointiin.

Kirjasto edistää aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta tarjoamalla tiloja kohtaamisiin, kokoon-tumiseen, tapahtumiin ja näyttelyihin. Kirjasto on kaikenikäisten kuntalaisten maksuton ja palveleva rajapinta lukevaan ja aktiiviseen elämäntapaan. Vuodelle 2026 suunnitellaan Keski-kirjastojen kirjastojärjestelmän vaihdosta, joka toteutuessaan on iso muutos. Muuna painopistealueena on palvelujen muokkaaminen omatoimikirjastosta saatavan datan sekä asiakaspalautteen pohjalta. Tämän lisäksi kirjastopalvelujen tavoitteena on oikaista kirja-aineistojen hankintojen pitkittynyttä laskua. Lehdet ja uutuuskirjat korreloivat suoraan kirjaston kävijä- ja lainausmääriin, joten aineistoihin panostaminen on strategisesti tärkeä valinta. Vuonna 2025 panostettiin pitkästä ajasta lehtiin, mikä onkin näkynyt heti lainausluvissa. Kirjasto ehkäisee palvelutarjonnallaan myös digisyrjäytymistä tarjoamalla digiasioinnin tueksi laitteistot, verkkoyhteydet sekä digiopastusta akuutteihin ongelmiin.

Kirjaston TEAviisari-kyselytulokset vuodelta 2025 ylittivät useimmissa kohdin valtakunnalliset vertailuluvut. (Sulku-merkkien sisällä vertailulukuna Hankasalmi/koko maan keskiluvut). Fyysiset kirjastokäynnit/asukas on erinomainen 10,3 (100/89), lainaajia/asukasluku 34 % on juuri mittauksen raja-arvo, joten tulos näyttää todellisuutta heikommalta (50/57). Tapahtumiin osallistujat/1000 asukasta kohden toteutui erittäin hyvin (100/81). E-aineistokuluissa/asukas saavutettiin valtakunnallisen e-kirjaston myötä erinomainen taso 0,79 €/asukas kun hyvän tuloksen raja-arvo on 0,64 €/asukas. Myös kirjastoaineisto- ja kirjojen hankintakuluissa/asukas on hienoa nousua, joka riittää juuri ja juuri nostamaan Hankasalmen pois heikosta tuloksesta. Hankasalmella aineiston hankintakulut 9,00 €/asukas, kun maaseutumaisten kuntien raja-arvo heikolle tulokselle on 8,80 €/asukas. Kirjaston määrärahat jakautuvat kolmeen eri kirjastopisteeseen. Kirjastopalvelujen saavutettavuus toteutuikin siksi hyvin: yli 83 % (83/94) kunnan asukkaista asuu enintään 10 km päässä kirjastosta.

Liikuntapalvelujen tehtävänä on mahdollistaa kaikenikäisille ja -kuntoisille hankasalmelaisille mielekkäitä ja innostavia edellytyksiä terveyttä, hyvinvointia ja elämäniloa edistävään liikkumiseen. Toimintaa ohjaa kunnanvaltuuston vuonna 2023 hyväksymä Hankasalmi liikkuu -liikkumishjelma, joka tarkentaa ja täydentää kuntastrategiaa.

Liikkumishjelman toteuttamisessa pyritään yhteistyöhön kaikkien kuntalaisten elinympäristöön vaikuttavien toimijoiden kanssa. Pää tavoitteena on liikunnallisen elämäntavan edistäminen poikkihallinnollisesti ja visiona liikkumaan innostavan kunnan identiteetti. Keskeisimmät keinot fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi on kirjoitettu liikkumishjelman osatavoitteiksi. Ne ovat paikallisen koordinaation ja yhteistyön vahvistaminen, liikuttavien ja mahdollistavien mielikuvien tukeminen, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen sekä liikuttavien ympäristöjen systemaattinen kehittäminen.

Liikkumaan innostavassa kunnassa tarvitaan turvallisia ja toimivia tiloja, välineitä sekä liikkumisen moninaisuutta tukevia kehittyviä liikuntaympäristöjä. Kehittämiskohteiden valintaa ja priorisointia ohjaa kuntalaisten osallistava kuuleminen. Ylläpidon laatu ja turvallisuus ovat toisiaan tukevia erottamattomia tavoitteita. Kolmen hankekauden jälkeen palvelurakenteeseen vakiinnutettu liikuntaneuvontapalvelu sekä liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävä mahdollistavat liikunnallisen elämäntavan edistämisen entistä vahvemmin osana kokonaisvaltaista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.

Nuorisopalvelut tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Nuorisotyötä tekevät yhteistyössä nuorisotyöntekijät, etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajaohjaajat. Nuorille järjestetään vapaa-ajanviettomahdollisuuksia tilojen ja toiminnan muodossa sekä annetaan tukea ja neuvontaa. Yhteisenä painopisteenä vuodelle 2026 on laadukkaan perustyön jatkaminen, nuorisopalveluiden yhteisen nuorisotyön perussuunnitelman, NUPS, jalkauttaminen ja NUODO -tilastointijärjestelmän käytön laajentaminen.

Kunnalliseen nuorisotyöhön kuuluu muun muassa nuorisotilatyö, nuorten tapahtumat, koulunuorisotyö ja nuorisovaltuuston tukiaikuisena toimiminen. Vuoden 2026 painopistealueita ovat perustoiminnan pohjalta kehittää toimintaa tarvelähtöisesti, työstetty NUPS toimii hyvänä pohjana kehittämiselle. Tavoitteena nuorten osallisuuden lisääminen, koulunuorisotyön vakiinnuttaminen ja hyvinvoinnin edistäminen.

Kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Päätehtävänä on tukea nuorten elämäntaitoa ja sosiaalista vahvistumista ja yhteiskuntaan sijoittumista. Ennaltaehkäistä 15 - 29-vuotiaiden nuorten syrjäytymistä sosiaalisen vahvistamisen menetelmillä sekä tukea nuoria, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Vuoden 2026 painopistealueita ovat edelleen toimintojen sopeuttaminen TE-palvelut 2024 uudistuksen tuomiin muutoksiin ja kuntarajat ylittävän toiminnan kehittäminen, huomioiden nuorten työpajatoimintaan laaditun strategian (2023).

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaita hyvinvointipalveluita 2026				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalaute, kohdennettu viestintä (mm. nuorisot, seniorit)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja resurssit.	Henkilöstön osallistaminen ja jaetun asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittämiseen.	Toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, kehityskeskustelujen toteutuminen, sairauspoissaolojen määrä	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikkojen kehittäminen. Laadutason määrittäminen liikuntapaikoille. Toimitilojen turvallisuus ja viihtyisyys.	Investoinnit sekä yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luontokohteiden kunnossapito tarkennuksin, palautejärjestelmän kehittäminen mm. digitaalisuuden hyödyntäminen.	Asiakaskokemukset (laadullinen palaute). Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimitilojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luontokohteissa). Liikuntapaikkojen ylläpito- ja hoitosuunnitelman aktiivinen toteutus.	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	Terveyden ja koetun hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla; liikumisohjelman toteuttaminen ajankohtaisiin painotuksiin.	Eri toimijoiden yhteensaattaminen ja esilletuonti sekä koordinaatio. Liikuntaneuvonta osana terveydenedistämistyötä	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaneuvonnan tavoitavuus (yksilöt, ryhmät, tapahtumat), liikuntasalien käyttöaste	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Digitaalisten palvelujen ja digivalmiuksien kehittäminen	Digisyrjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö; saavutettavuuden edistäminen mm. hyvinvointialueen palvelut	Kaiken ikäisten digiopastaminen, kunnan uusien digipalveluiden käyttöönotto	Digitoiminnan järjestäminen ja markkinointi, e-kirjaston käyttömäärät, verkkokaupan rekisteröityneet asiakkaat	Hyvinvointipäällikkö, esimiehet
Elinvoimaisuuden vahvistaminen	Yhteistyö järjestö- ja tapahtumakentällä	Yhteisöllisyyden vahvistaminen; yhteistyötapahtumien, harrastusten ja järjestötoiminnan mahdollistaminen	Toimijatapaamiset, yhteistapahtumat	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Nuorisopalveluiden perustoiminnan vahvistaminen, toiminnan kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) jalkauttaminen. NUODO-järjestelmän laajentaminen	Nuorisotyön perussuunnitelma osaksi kunnan strategiaa ja toimintaa. NUODON tulosten hyödyntäminen toiminnoissa.	Toimintoja tukeva NUPS suunnitelma. Tilastointin selkeyttäminen NUODON avulla.	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö

Taloudelliset tavoitteet

Taloudellisuutta haetaan moninaisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumia ja palveluja tuotetaan ja yhteiskehitetään järjestöjen, kunnan eri hallintokuntien, yrittäjien sekä alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen kanssa. Ympäristötoimelta ostettavaan liikuntapaikkojen hoitoon varataan 85 000 euroa. Liikuntapaikkojen hoito on yksi esimerkki kunnan sisäisestä yhteistyömallista. Vuoden 2025 alusta aloitti vakituinen liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtävään on sisällytetty liikunnan lisäksi muuta hyvinvointi- ja terveystoimintaa. Panostus nähdään toiminnallisesti tärkeänä ennaltaehkäisyä ja taloudellisesti perusteltuna, koska hyte-työn laatua parantamalla on mahdollisuus kasvattaa kunnan hyte-kerroin -valtiosuutta. Nuorisopalveluissa Aluehallintoviraston hankerahoitusten osuus on merkittävä osa talousarviota. Etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan sekä koulunuorisotyöhön haetaan avustuksia aiempien vuosien tapaan.

Kunnan talousjärjestelmissä tapahtuu muutoksia vuoden 2026 aikana. Näillä muutoksilla pyritään sekä toiminnallisiin että taloudellisiin muutoksiin. Muutoksella tavoitellaan luopumista päällekkäisistä lisensseistä, nykyistä kattavampaa automatisointia sekä asiakasystävällisempää digipalvelua. Osa nykyisistä laskutettavista palveluista siirtyvät asiakkaille verkkomaksamiseksi. Ratkaisu tuo helpotusta laskuttamiseen sekä parantaa toiminnallisuutta. Uusia digitaalisia palveluja ja maksutapoja suunnitellaan ja koordinoidaan eri hallintokuntien kesken, mikä lisää muutoksen positiivisia talousvaikutuksia.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
				euroa	%
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	81,72	86,28	88,11	1,83	2,1 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	18,75	19,14	19,95	0,81	4,2 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	68,83	65,46	70,02	4,56	7,0 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	170,6	199,42	203,56	4,14	2,1 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	59,26	56,55	54,97	-1,58	-2,8 %
Opetustuntien lukumäärä	5 565	5 800	6 200	400	6,9 %

Henkilöstö

Hyvinvointipalveluiden henkilöstöön kuuluu vakinaisia työntekijöitä 12,4 henkilötyövuotta, joista 4 työntekijää kirjastossa, 4,5 nuorisopalveluissa ja loput 3,9 työntekijää kansalaisopistossa, kulttuurissa ja liikunnassa. Nuorisopalveluissa on 0,29 määräaikaista hanketyöntekijää. Koulunuorisotyön hanke (0,5 htv) päättyy 31.7.2026. Hankkeelle pyritään hakemaan jatkoa nykytilan kaltaisesti. Kansalaisopistossa sivutoimisia tuntiopettajia on määräaikaissa työsuhteissa vuosittain noin 60-70. Vuoden 2026 opetustuntiarvion mukaan kansalaisopistossa työskentelee tuntiopettajia yhteensä 10 henkilötyövuotta.

Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuden, yhteisten tavoitteiden ja toimivien tilojen myötä päästään hyödyntämään henkilöstön osaamista ja vahvuuksia tehokkaammin ja tuottamaan palveluja asiakaslähtöisesti. Vuonna 2026 muutokset henkilöstössä kohdistuu suunnittelijaopettajan työajan jakautumiseen. Suunnittelijaopettajan työ on perinteisesti jakautunut 65 % kansalaisopistolle ja 35 % liikuntapalveluille. 31.7.2026 asti on neuvoteltu työajan jakaantumisesta puoliksi kansalaisopiston ja liikuntapalveluiden kesken. Vuoden 2025 aikana hyvinvointipalveluissa vakinaistettiin neljä tehtävää: liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori, etsivä nuorisotyöntekijä, vastaava työpajaohjaaja sekä työpajaohjaaja. Tehtävien vakinaistaminen tuo selkeyttä sekä henkilöstötilanteeseen että toimintojen suunnitteluun vuodelle 2026.

Henkilöstön määrä (htv1) Hyvinvointipalvelut	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	6,7	9,4	12,4	3	31,9 %
Sijaiset	1,54	0	0	0	
Muut määräaikaiset*	14,97	13,1	10,59	-2,51	-19,2 %
Oppisopimus		0	0	0	
Yhteensä	23,21	22,5	22,99	0,49	2,2 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Kansalaisopisto					
Tulot	124	111	125	14	12,6 %
Menot	454	439	466	27	6,2 %
Netto	-330	-328	-341	-13	4,0 %
Kulttuuripalvelut					
Tulot	2	2	2	0	0,0 %
Menot	86	88	90	2	2,3 %
Netto	-84	-86	-88	-2	2,3 %
Kirjastopalvelut					
Tulot	19	4	4	0	0,0 %
Menot	386	394	395	1	0,3 %
Netto	-367	-390	-391	-1	0,3 %
Liikuntapalvelut					
Tulot	69	30	35	5	16,7 %
Menot	379	326	346	20	6,1 %
Netto	-310	-296	-311	-15	5,1 %
Nuorisopalvelut					
Tulot	141	142	135	-7	-4,9 %
Menot	314	348	341	-7	-2,0 %
Netto	-173	-206	-206	0	0,0 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä					
Tulot	355	289	301	12	4,2 %
Menot	1 619	1 595	1 638	43	2,7 %
Netto	-1 264	-1 306	-1 337	-31	2,4 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävänä on ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0–6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti.

Hankasalmella järjestetään kunnallista varhaiskasvatusta kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Sillankorvan päiväkodissa kirkonkylällä koulukeskuksen yhteydessä on 50 varhaiskasvatuspaikkaa, Metsätähden vuorohoitoapäiväkodissa Asemalla palvelutalon yhteydessä 30 paikkaa ja Sinisiiven päiväkodissa Niemisjärven koulun yhteydessä 21 paikkaa. Perhepäivähoitopaikkoja on kahdella hoitajalla yhteensä 8. Koko

kunnan kokopäiväisten sijoituspaikkojen määrä on 109 paikkaa. Tulevan toimintakauden tavoitteena on lisätä perhepäivähoitajien määrää ja olemme saaneetkin täyttöluvan kahdelle perhepäivähoitajalle tulevalle toimintakaudelle. Toiveena on, että he sijoittuisivat Niemisjärven ja Aseman alueelle, missä on tällä hetkellä paljon alle 3-vuotiaita aloittamassa varhaiskasvatuksessa.

Perhe voi valita kotihoidontuen vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiaasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteensasketut tulot. Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoitossa. Kuntalisää Hankasalmella ei makseta, eikä myöskään järjestetä yksityistä varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutoksilla valtakunnallisesti pyritään vaikuttamaan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuksen osallistumisasteeseen. Tulorajoja on nostettu, mitkä on johtanut siihen, että 67 % asiakkaista on 0-maksuluokassa, eikä tuloja tule enää samaan tahtiin. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatuksen aloittaneista on jatkanut kasvuaan, minkä vuoksi henkilöstöä on mitoitettava sen mukaisesti toiminnallisista ja lakisääteisistä syistä.

Henkilöstön lain mukainen mitoitus muuttaa henkilöstörakennetta siten, että poistuman kautta vapautuvien lastenhoitajien tilalle on harkittava palkattavaksi varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja siirtymäsäädöksen nojalla, jonka mukaan 1.1.2030 henkilöstöstä 2/3 tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin pätevyys. Lisäksi päiväkodin johtajalta edellytetään kasvatustieteen maisterin tutkintoa. 1.8.2021 uudistettu varhaiskasvatuslain pykälä 36 edellyttää, että suhdeluista ei saa poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Riskinä on, saadaanko päteviä varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja riittävästi. Pyrimme nyt tekemään järkevää ja pitkäjänteistä henkilöstösuunnittelua lasten määrän kehitystä silmällä pitäen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatuspalvelut 2026				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Vanhempien ja perheiden osallisuus	Vaikutusmahdollisuus varhaiskasvatuksen sisältöihin sekä toimintaan osallistuminen. Vanhemmuuden tukeminen ja yhdessä kasvattaminen.	Päiväkodin ja perhepäivähoidon toimintaan osallistuminen. Perhetapahtumat. Avoin ja vastavuoroinen yhteistyö huoltajien kanssa. Palvelunohjaus.	Kyselyt, varhaiskasvatuksen tapahtumiin osallistujamäärä, huoltajien antama palaute.	Koko henkilöstö.
Perhepäivähoitajien lisääminen	Perhepäivähoidon säilyttäminen vaihtoehtona päiväkodeille ja ennen kaikkea alle 2-vuotiaiden lasten kohdalla. Keskeinen tekijä pitovoimalle.	Onnistunut rekrytointi. Veon kotikäynnit, puhelinyhteys, yhteiset retket, satutunnit, musiikkituokiot, tapaamiset koko porukalla, perheille säännöllinen tiedottaminen kuukausikirjeellä.	Henkilöstön riittävyys ja työssä jaksamisen tukeminen.	Jokainen perhepäivähoitaja, varhaiskasvatuspäällikkö, veo.
Hyvän huomaaminen toisissa ja palveluiden laadussa	Henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen muutosresilienssiä vahvistamalla ja sitoutuneisuus hyvän arjen rakentamiseen.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia huomioimalla jokaisen vahvuudet sekä vahvistamalla resilienssiä muutosten kohtaamiseen. Muistetaan kiittää ja kannustaa toisia.	Valssi, ilmapiirikysely, työtyytyväisyyskysely, säännölliset työkokoukset ja kehityskeskustelut.	Koko henkilöstö.
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Lasten liikunnan lisääminen varhaiskasvatuksen arjessa	Lasten hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemusten lisääminen päivittäisen, ohjatun liikunnan avulla. Huoltajien osallistaminen.	Iltapäivisin järjestetään ohjattua liikuntaa osana ulkoilua kaikissa päiväkotiyksiköissä. Lisäksi huoltajille laitetaan kuukauden liikuntavinkki kuukausikirjeen mukana yhdessä tehtäväksi.	Liikunnalliset perheillat, ohjatut liikuntatuokiot iltapäivissä, erilaiset liikunnalliset tapahtumakerrat (mm. luistelu-, hiihtokerrat jne.)	Koko henkilöstö.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2026 toiminnan painopistealueina ovat vanhempien ja perheiden osallisuus, perhepäivähoitajien lisääminen, hyvän huomaaminen toisissa ja palveluiden laadussa sekä lasten liikunnan lisääminen varhaiskasvatuksen arjessa.

Lisäksi 1.8.2022 varhaiskasvatuslakiin tuli voimaan 15 a § oikeus varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, jonka mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä,

oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen.

Taloudelliset mittarit

Taloudellisena mittarina on kaava nettomenot jaettuna 31.12. sijoitettujen lasten määrällä on menot/lapsi/vuosi. Nettomenoista on vähennetty kotihoidontuen osuus. Vuonna 2026 varhaiskasvatuksen nettokustannukset / hoidossa olleet lapset / vuosi on 16 326 euroa.

Arvio sijoitettujen lasten määrästä 31.12.2025 on yhteensä 116 lasta.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Varhaiskasvatuksen nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	16 354	15 262	16 326	1064	7,0 %

Henkilöstö

Vuoden 2026 suunnitelma henkilöstöstä koostuu: vakituksessa työ/virkasuhteessa 23,74 henkilötyövuotta, sijaisia 3,26 henkilötyövuotta, muut määräaikaiset 4,39 htv. Yhteensä 31,39 henkilötyövuotta, jossa on lisäystä edelliseltä vuodelta 4,44 henkilötyövuotta. Lukua nostaa tällä hetkellä se, että henkilöstön osalta on tehty päällekkäisvaraus Sinisiipeen ja Metsätähteen, mikäli ei saada rekrytoitua kahta perhepäivähoitajaa. Perhevapailla olevia henkilöitä on kaksi ja heidän tilallaan on sijaiset. Perhevapaat jatkuvat ainakin osittain koko suunnitelmavuoden. Aikaisempina vuosina on saatu vähennettyä henkilötyövuosia, koska eläköitymisen ja irtisanoutumisten myötä ei ole täytetty kaikkia vapautuneita tehtäviä. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on lisääntynyt varsinkin alle 3-vuotiaiden osalta, mikä tarkoittaa henkilöstömitoituksen kasvattamista.

Perhepäivähoidosta on eläköitynyt yksi perhepäivähoitaja 1.11.2025. Rekrytoimme kahta perhepäivähoitajaa syys-lokakuussa 2025 Niemisjärven ja Aseman alueille. Mikäli rekrytointi ei tuota tulosta, niin talousarvioon on varattu Sinisiipeen yhden lastenhoitajan toimen ja määräaikaisen tehtävän, mikä täytetään osittain tasa-arvo-hankerahalla. Lisäksi Metsätähden päiväkotiiin on jätetty yhden vuorohoitajan varaus. Henkilöstömäärä on kasvanut viime vuoteen nähden, koska vuorohoidon tarve on lisääntynyt merkittävästi ja varhaiskasvatuksessa aloittavat lapset ovat toistuvasti alle 2-vuotiaita, mikä vaikuttaa henkilöstömitoituksen määrään. Erityisesti Sinisiiven ja Metsätähden päiväkodit ovat täynnä. Henkilöstömäärässä on mukana myös Sillankorvassa elokuussa 2025 aloittanut määräaikainen varhaiskasvatuksen ryhmäavustaja sekä resurssilastenhoitaja, joka aloitti vakituksessa toimessa helmikuussa 2025.

Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	19,75	22,16	23,74	1,58	7,1 %
Sijaiset	5,03	3,54	3,26	-0,28	-7,9 %
Työllistetyt	1,16		0	0	
Muut määräaikaiset	3,79	1,25	4,39	3,14	251,2 %
Oppisopimus			0	0	
Yhteensä	29,73	26,95	31,39	4,44	16,5 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
				euroa	%
Päiväkoti Sillankorva					
Tulot	45	36	38	2	5,6 %
Menot	770	759	757	-2	-0,3 %
Netto	-725	-723	-719	4	-0,6 %
Päiväkoti Metsätähti					
Tulot	16	14	26	12	85,7 %
Menot	523	508	567	59	11,6 %
Netto	-507	-494	-541	-47	9,5 %
Päiväkoti Sinisiipi					
Tulot	20	25	18	-7	-28,0 %
Menot	382	485	486	1	0,2 %
Netto	-362	-460	-468	-8	1,7 %
Perhepäivähoito					
Tulot	12	9	12	3	33,3 %
Menot	192	206	176	-30	-14,6 %
Netto	-180	-197	-164	33	-16,8 %
Lasten kotihoidontuki					
Tulot					
Menot	83	132	125	-7	-5,3 %
Netto	-83	-132	-125	7	-5,3 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet					
Tulot	28	20	10	-10	-50,0 %
Menot	37	23	12	-11	-47,8 %
Netto	-9	-3	-2	1	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä					
Tulot	121	104	104	0	0,0 %
Menot	1 987	2 113	2 123	10	0,5 %
Netto	-1 866	-2 009	-2 019	-10	0,5 %

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Oman toiminnan voimavarana on palveluhenkinen, motivoitunut ja aktiivisesti osaamistaan kehittävä henkilöstö.

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
				euroa	%
Myyntituotot	2 365	2 318	2 397	79	3,4 %
Maksutuotot	3	2	2	0	0,0 %
Tuet ja Avustukset	1			0	
Muut toimintatuotot	2 786	2 712	2 346	-366	-13,5 %
TOIMINTATUOTOT	5 155	5 032	4 745	-287	-5,7 %
Henkilöstökulut	1 669	1 779	1 857	78	4,4 %
Palvelujen ostot	1 214	1 192	1 078	-114	-9,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 294	1 357	1 287	-70	-5,2 %
Avustukset	90	90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	770	734	444	-290	-39,5 %
TOIMINTAKULUT	5 038	5 152	4 756	-396	-7,7 %
TOIMINTAKATE	117	-120	-11	109	-90,8 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1 408	1 463	1 496	33	2,3 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Ympäristölautakunta					
Tulot					
Menot	27	52	56	4	7,7 %
Netto	-27	-52	-56	-4	7,7 %
Maa- ja metsäomaisuus					
Tulot	32	30	121	91	303,3 %
Menot	8	4	4	0	
Netto	24	26	117	91	350,0 %
Löytöeläimet					
Tulot					
Menot	6	7	7	0	0,0 %
Netto	-6	-7	-7	0	0,0 %
Rakennustarkastus yhteistyö					
Tulot					
Menot	60	59	56	-3	-5,1 %
Netto	-60	-59	-56	3	-5,1 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö					
Tulot					
Menot	64	63	65	2	3,2 %
Netto	-64	-63	-65	-2	3,2 %
Ympäristöterveydenhuolto					
Tulot					
Menot	201	205	205	0	0,0 %
Netto	-201	-205	-205	0	0,0 %
Maaomaisuuden hankinta ja lunastaminen					
Tulot					
Menot	128		2	2	
Netto	-128		-2	-2	
Ympäristölautakunta yhteensä					
Tulot	32	30	121	91	303,3 %
Menot	494	390	393	3	0,8 %
Netto	-462	-360	-272	88	-24,4 %

Ympäristötoimen talousarvio vuodelle 2026 on laadittu valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	Kaikki esimiehet
	Esimiestoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät.	

Talon palvelut

Syksyn 2025 haasteena on ollut sotekiinteistöjen yhtiöittäminen ja niille tuotettavat tukipalvelut. Yhtiöittämistä ei ole voitu viedä päätökseen, koska palveluverkkoselvitystä numero 2 ei ole vielä vahvistettu aluevaltuustossa ja uusia vuokrasopimuksia ei ole tehty.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimitaan elinkaariajattelulla ja tuotetaan laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista on myös nostaa käytettävien raaka-aineiden kotimaisuusastetta. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle, Somerinkulmalle ja Vuokrahangalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistönhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Keskeisimmät riskit strategian mukaisten tavoitteiden toteutumiselle ja miten riskit hallitaan

Laitoshuolto

Pienen organisaation on vaikea vastata tulevaisuuden nopeisiin, haastaviin muutoksiin, joissa puhtauspalvelun tasoa joudutaan äkisti nostamaan ja resursseja lisäämään. Koulutukseen panostetaan riittävästi sekä uusi osaminen jalkautetaan kaikille työntekijöille. Työntekijöiden työssäjaksamiseen tulee jatkossakin panostaa.

Kiinteistöhuolto

Kiinteistöhoidon haaste on organisoida olemassa olevalla henkilöstöllä niin, että kiinteistöt tulevat huollettua ja hoidettua tehokkaasti ajatellen pitkää elinkaarta. Henkilöstön työssä jaksaminen pienellä organisaatiolla voi olla haaste. Virkistytymispäivillä ja kehityskeskusteluilla haetaan apua työssä jaksamiseen. Tulevaisuudessa on pohdittava, tuleeko osa strategian mukaisista palveluista tuottaa ostopalveluina.

Ruokapalvelu

Raaka-aineiden saatavuuden haasteet sekä hintojen tuntuvat nousut tulevat kenties näkymään tulevina aikoina yhä laajenevissa määrin. Pidetään raaka-aineiden kotimaisuusastetta nykyisellään, jolloin maailman laajuiset logistiikkahäiriöt eivät vaikuta suuresti toimintaan. Varaudutaan joustavasti tekemään muutoksia ruokalistoihin saatavuusongelmien tai hinnankorotusten myötä. Ruokapalveluissa kotimainen ruoka on lähiruokaa. Pienen organisaation haasteena on mahdolliset poissaolot vs. sijaisten saatavuuden haasteet. Henkilöstön jaksamiseen tulee muuttuvissa olosuhteissa panostaa jatkossakin.

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajantasalla. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöopastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaistetaan. Reseptiikkaa päivitetään varhaiskasvatukselle ja kouluille. Lasten toiveruokia otetaan ruokalistalle. Elintarvikkeiden kotimaisuusaste on korkea.	Siivottavat neliöt. Tuotannonohjausjärjestelmä PoweResta Kehityskeskustelut Ruokaraati	Siivous- ja ravitsemustyönjohtaja
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on asiakaslähtöistä, taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö	Siivoustyönjohtaja
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Siivoustyönjohtaja
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistönhoito ylläpitää kiinteistöt teknis- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksien palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyyntöjen vasteajat	Kiinteistöhoiton esimies
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa. Kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselmukset	Kiinteistöjohtaja
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistönhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyhteysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenvedo käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/muu yrittäjä.	Kiinteistöjohtaja

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen tehokkaasti / Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 196	1 196	1 196	0	0,0 %

Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	10,2	10,2	10,2	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,5	tarvitaan	tarvitaan		
Työllistetyt	1				
Yhteensä	11,7	10,2	10,2	0,0	0,0 %

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistönhuolto	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Kiinteistöhoiton taso / Seuranta m ² /hlö	7 420	7 000	7 000	0	0,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	2	2	0	0,0 %
Veden kulutuksen seuranta m ³ /v	21 000	18 000	18 000	0	0,0 %
Energian kulutuksen seuranta	4 300	4 100	4 100	0	0,0 %

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistönhuolto	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	3,4	4,0	4,0	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset	0,3		1,0		
Oppisopimus	1,5	0,9			
Yhteensä	5,15	4,9	5,0	0,1	2,0 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut / talouden toteuman seuranta. Suorite/hlö	46 487	42 852	39 387	-3 465	-8,1 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Kouluruokailu €/suorite	3,04	3,32	3,65	0,33	9,9 %
Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	4,5	4,5	4,5	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,3	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	4,8	4,5	4,5	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Talon palvelut, hallinto					
Tulot					
Menot	6	6	6	0	0,0 %
Netto	-6	-6	-6	0	0,0 %
Laitoshuolto					
Tulot	482	454	461	7	1,5 %
Menot	424	455	464	9	2,0 %
Netto	58	-1	-3	-2	200,0 %
Kiinteistönhuolto					
Tulot	1 695	1 679	1 601	-78	-4,6 %
Menot	1 051	1 055	983	-72	-6,8 %
Netto	644	624	618	-6	-1,0 %
Ruokapalvelu					
Tulot	594	576	582	6	1,0 %
Menot	544	579	585	6	1,0 %
Netto	50	-3	-3	0	
Talon palvelut yhteensä					
Tulot	2 771	2 709	2 644	-65	-2,4 %
Menot	2 025	2 095	2 038	-57	-2,7 %
Netto	746	614	606	-8	-1,3 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja sekä tiloja asumiseen ja liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuin ympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei vuokrata uudelleen vaan se pyritään ensisijaisesti myymään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen kysyntä ja alhaiset myyntihinnat.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistönhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Konsernin kiinteistöhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt tai rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti huutokaupoilla tai ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuin ympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistönhoitokuluista. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti kpl/vuosi. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Päiväkotien piha-alueita ylläpidetään aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Kiinteistöhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla.	Peruskorjausten toteutumaa €/m2 seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle. Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kipailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Kiinteistöjohtaja

Konsernin kiinteistöhallinnossa on 1,15 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen kiinteistöjohtaja, toimistosihteerin työpanosta 0,15 htv.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	2	1,3	1,3	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0 %
Yhteensä	2,5	2,3	2,3	0,0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Konsernin kiinteistöhallinto					
Tulot	47	40	40	0	0,0 %
Menot	165	151	157	6	4,0 %
Netto	-118	-111	-117	-6	5,4 %
Asuntotoimi					
Tulot	1 094	1 099	780	-319	-29,0 %
Menot	936	882	581	-301	-34,1 %
Netto	158	217	199	-18	8,3 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä					
Tulot	1 141	1 139	820	-319	-28,0 %
Menot	1 101	1 033	738	-295	-28,6 %
Netto	40	106	82	-24	-22,6 %

Infrapalvelut

Infrapalveluissa huolehditaan kunnan liikenneväylien ja muiden infratoimintojen kunnossapidosta, saneerauksesta ja rakentamisesta turvallisuus ja ympäristö huomioiden. Kuntastrategian linjauksen mukaisesti tie- ja kevyenliikenteen väylät tullaan pitämään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla. Katuverkoston saneerausta jatketaan investointiohjelman mukaisesti. Tehtäviä toteutetaan oman henkilöstön työnä sekä ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Viheralueiden hoidolla luodaan viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Kuntastrategian mukaisesti tullaan erityisesti panostamaan virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tievarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen.

Kaavoituksen avulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle ympäristölle asumisen ja elinkeinojen tarpeisiin sekä palveluiden saatavuudelle ja liikennejärjestelyille. Kaavoituksen puolella käynnissä on kirkonkylällä osayleiskaavan ja asemakaavan muuttaminen leirintäalueen ympäristössä sekä asemakaavan muuttaminen Niemisjärvellä.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Henkilöstöresurssit ovat pienet ja organisaatio on haavoittuvainen. Ennakoimattomat pidemmät poissaolot ja henkilövaihdokset sekoittavat hetkellisesti rutiineja.

Infrapalveluissa on 9,4 henkilötyövuoden panos: kokoaikaiset 4 yhdyskuntarakentajaa, liikuntapaikkahoitaja, teknisen päällikön työpanoksesta 0,9 htv, puistopuutarhurin työajasta 0,8 htv, varikon työnjohtajan työajasta 0,5 htv, toimistosihteerin työajasta 0,2 htv. Viheralueiden kausityöntekijöitä on määräaikaisina 2 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Tekninen päällikkö
	Tie- ja kevyen liikenteen väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä.	Tekninen päällikkö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä.	Tekninen päällikkö
	Kaavoitettujen tonttien myyntikunnossapito.	Osa-alueiden raivaus myyntikuntoon.	Tonttien kysyntä kpl/vuosi.	

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Vakituiset	6,8	6,8	7,0	0,2	2,9 %
Työllistetyt		2,0		-2,0	-100,0 %
Muut määräaikaiset	1,2	1,5	1,5	0,0	0,0 %
Yhteensä	8	10,3	8,5	-1,8	-17,5 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026 euroa %	
Infrapalvelut, hallinto					
Tulot	4	2	2		
Menot	45	47	56	9	19,1 %
Netto	-41	-45	-54	-9	20,0 %
Viheralueet					
Tulot	26	24	31	7	29,2 %
Menot	81	83	123	40	48,2 %
Netto	-55	-59	-92	-33	55,9 %
Kaavoitus					
Tulot	8				
Menot	49	90	59	-31	-34,4 %
Netto	-41	-90	-59	31	-34,4 %
Hulevesien käsittely					
Tulot	20	22	25	3	13,6 %
Menot	47	22	25	3	13,6 %
Netto	-27	0	0	0	0,0 %
Liikennealueet					
Tulot	4				
Menot	300	326	311	-15	-4,6 %
Netto	-296	-326	-311	15	-4,6 %
Varikko					
Tulot	195	141	141	0	0,0 %
Menot	359	370	395	25	6,8 %
Netto	-164	-229	-254	-25	10,9 %
Infrapalvelut yhteensä					
Tulot	257	189	199	10	5,3 %
Menot	881	938	969	31	3,3 %
Netto	-624	-749	-770	-21	2,8 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46.

Taseyksikön talousarvion laadinnassa ja talousarviokäsittelyssä noudatetaan kuntalain 110 §:n talousarvion ja –suunnitelman laadintaa koskevia säännöksiä. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan talousarvioon.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan suoriteperusteisesti tai niitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin niiden saanto on lopullinen.

Hankasalmen kunnan vesihuolto toimittaa asiakkailleen laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevettä.

Vesihuollossa jatketaan selvitystyötä puhtaan talousveden toimintavarmuuden turvaamisesta. Vesihuoltolaitoksen automaation logiikan uudistamistyötä sekä pumppaamoiden saneerauksia jatketaan.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Verkoston vuototilanteisiin liittyvät saastumisriskit, viemäriverkoston kunto, pitkät välimatkat, veden riittävyys ja veden laatuhäiriöt, onnettomuudet ja ilkvallan uhka. Lisäksi merkittävänä riskinä on henkilöstöressurssien pienuus.

Vesihuollossa on 2,7 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen vesihuoltolaitoksen vastaava hoitaja sekä vesihuoltolaitoksen hoitajan työpanosta 0,7 htv, varikon työnjohtajan työpanosta 0,5 htv, teknisen päällikön työpanosta 0,1 htv sekä toimistosihteerin työpanosta 0,4 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
				euroa	%
Vakituiset	2,6	2,7	2,7	0,0	0,0 %
Yhteensä	2,6	2,7	2,7	0,0	0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
				euroa	%
Vesilaitos					
Tulot	348	414	410	-4	-1,0 %
Menot	153	167	127	-40	-24,0 %
Netto	195	247	283	36	14,6 %
Viemärilaitos					
Tulot	487	552	552	0	0,0 %
Menot	442	492	435	-57	-11,6 %
Netto	45	60	117	57	95,0 %
Vesihuoltolaitos yhteensä					
Tulot	835	966	962	-4	-0,4 %
Menot	595	659	562	-97	-14,7 %
Netto	239	307	400	93	30,3 %
Poistot	246	285	289	4	1,4 %

TUOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot (1 000 e)	TP 2023	TP 2024	MUUTETTU TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	6 531	6 567	5 999	5 611	5 600	5 493	5 400
Myyntituotot	2 990	2 954	2 771	2 783			
Maksutuotot	176	176	168	167			
Tuet ja avustukset	836	620	329	299			
Muut toimintatuotot	2 529	2 817	2 731	2 362			
TOIMINTAKULUT	-18 444	-18 618	-19 441	-18 854	-18 997	-19 045	-19 107
Henkilöstökulut	-9 288	-9 109	-9 201	-9 215			
Palvelujen ostot	-4 129	-4 193	-4 590	-4 481			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 669	-1 744	-1 785	-1 707			
Avustukset	-628	-604	-970	-991			
Muut toimintakulut	-2 730	-2 968	-2 895	-2 460			
TOIMINTAKATE	-11 913	-12 050	-13 442	-13 243	-13 397	-13 552	-13 707
VEROTULOT	9 803	10 183	10 220	10 510	10 707	10 975	11 135
Kunnan tulovero	7 326	7 489	7 499	7 718			
Kiinteistövero	1 533	1 633	1 636	1 618			
Osuus yhteisöveron tuotosta	944	1 061	1 085	1 174			
VALTIONOSUUDET	5 013	3 909	4 428	3 835	3 935	3 985	4 150
Valtionosuudet	5 013	3 909	4 428	3 835			
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus							
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	182	183	169	178	183	187	190
Korkotuotot	43	44	20	20	20	20	20
Muut rahoitustuotot	247	265	235	235	220	220	220
Korkokulut	-95	-93	-73	-64	-57	-53	-50
Muut rahoituskulut	-13	-33	-13	-13			
VUOSIKATE	3 085	2 225	1 375	1 280	1 428	1 595	1 768
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 674	-1 612	-1 703	-1 700	-2 226	-1 710	-1 710
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 674	-1 612	-1 703	-1 700	-2 226	-1 710	-1 710
Kertaluonteiset poistot							
SATUNNAISET ERÄT		-100	-139				
Satunnaiset tuotot			77				
Satunnaiset menot		-100	-216				
TILIKAUDEN TULOS	1 411	513	-468	-420	-798	-115	58
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)							
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 411	513	-468	-420	-798	-115	58

Kunnan rahoituslaskelma

1000 e	TP 2023	TP 2024	MUUTETTU TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta	3 099	2 258	1 236	1 280	1 428	1 595	1 768
Vuosikate	3 085	2 225	1 375	1 280	1 428	1 595	1 768
Satunnaiset erät		-100	-139				
Tulorahoituksen korjauserät	14	133					
Investointien rahavirta	-990	-1 644	-1 090	-1 054	-1 000	-1 000	-1 000
Investointimenot	-1 118	-1 675	-1 090	-1 082	-1 000	-1 000	-1 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	121	13		28			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	7	18					
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 109	614	146	226	428	595	768
Rahoituksen rahavirta	-2 585	-865	-588	-588	-588	-588	-418
Antolainauksen muutokset	-9	-1					
Antolainasaamisten lisäykset	-9	-1					
Antolainasaamisten vähennykset							
Lainakannan muutokset	-581	-588	-588	-588	-588	-588	-418
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581	-588	-588	-588	-588	-588	-418
Lyhytaikaisten lainojen muutos							
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmuiden muutokset	-1 995	-276					
Rahavarojen muutos	-476	-251	-442	-362	-160	7	350
Vaikutus maksuvalmiuteen	-476	-251	-442	-362	-160	7	350
Rahavarojen muutos	-476	-251	-442	-362	-160	7	350
Rahavarat 31.12.	3 579	3 328	2 886	2 524	2 364	2 371	2 721
Rahavarat 1.1.	4 055	3 579	3 328	2 886	2 524	2 364	2 371

Investointisuunnitelma 2026–2030

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakunta-kohtainen.

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2026-2030	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT							
Atk-ohjelmat	98 000	98 000	98 000				
Kunnanhallitus	98 000	98 000	98 000				
Taloushallinnon järjestelmämuutokset	80 000	80 000	80 000				
Ceepos-järjestelmä	18 000	18 000	18 000				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
Tulot							
Menot	98 000	98 000	98 000				
Nettomenot	98 000	98 000	98 000				
MAA- JA VESIALUEET							
Kunnanhallitus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kiinteän omaisuuden osto	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
MAA- JA VESIALUEET							
Tulot							
Menot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Nettomenot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Ympäristölautakunta	15 000	15 000	15 000				
Aseman koulun uusi aita ja 50 m juoksusuora	15 000	15 000	15 000				
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Tulot							
Menot	15 000	15 000	15 000				
Nettomenot	15 000	15 000	15 000				

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2026-2030	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Sivistyslautakunta	655 000	455 000	298 000	215 000	90 000	0	0
<i>Ulkoilu- ja urheilualueet</i>	<i>655 000</i>	<i>455 000</i>	<i>298 000</i>	<i>215 000</i>	<i>90 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Aseman urheilukenttä	400 000	200 000	200 000				
kunnan brutto-osuus	541 000	228 000	228 000				
avustustulo kunnalle	-141 000	-28 000	-28 000				
Niemisjärven lähiliikuntaympäristön varustaminen	55 000	55 000	20 000	35 000			
Aseman urheilukentän huoltorakennuksen saneeraus	50 000	50 000	50 000				
Flow-park -kokonaisuus (aito- ja maastopyöräily (BMX/MTB), skuutti- ja rullalajit)					60 000		
Kirkonkylän tekojää ja pukusuojan uudistaminen	150 000	150 000		150 000			
Sulan maan ulkoilu- ja retkeilyreitistön kehittäminen: Kääkön kesäreitti					30 000		
Sulan maan ulkoilu- ja retkeilyreitistön kehittäminen: Seudulliset jalkapolut ja maastopyöräurat				30 000			
Ympäristölautakunta	2 274 000	2 329 000	556 000	597 000	458 000	791 000	135 000
<i>Puistot ja yleiset alueet</i>	<i>150 000</i>	<i>150 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
Puistot ja leikkialueet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Latupohjien perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Liikennealueet	864 000	864 000	281 000	342 000	328 000	76 000	20 000
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	80 000	80 000	30 000	25 000	25 000		
Ratakatu osa 1 (145 m)	0	0	0				
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	0	0	0				
Leppäkuja (193 m)	15 000	15 000	0	15 000			
Kulmatien peruskorjaus (170 m)	60 000	60 000	45 000	15 000			
Honkatie (116 m)	70 000	70 000	55 000	15 000			
Kaskitie (166 m)	70 000	70 000	55 000	15 000			
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	20 000	20 000		20 000			
Mäntyrannantien peruskorjaus II (260 m)	106 000	106 000		86 000	20 000		
Villenkujan peruskorjaus 1/2 (260 m)	166 000	166 000	76 000	50 000	40 000		
Kirkkotie osa 1 (270 m)				81 000	24 000		
Riukulantie osa 2 (195 m)	89 000	89 000			71 000	18 000	
Amiraalintie (225 m)	88 000	88 000			68 000	20 000	
Salontie (198 m)					60 000	18 000	
Vesihuoltolaitos - taseyksikkö	1 260 000	1 315 000	245 000	225 000	100 000	685 000	85 000
<i>Vesihuoltolaitos</i>	<i>1 260 000</i>	<i>1 315 000</i>	<i>245 000</i>	<i>225 000</i>	<i>100 000</i>	<i>685 000</i>	<i>85 000</i>
Talojohdot ja uudet linjat	70 000	70 000	10 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Vesihuoltoverkon saneeraus	180 000	180 000	60 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	110 000	110 000	30 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	45 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Uusi vedenottamo	200 000	200 000	100 000	100 000			
Yhdysvesiputki välille Niemisjärvi-Lievestuore	600 000	600 000				600 000	
Mikonlammen rakennuksen saneeraus	10 000	10 000	10 000				
Vesiverkoston ilmanpoistoventtiilien uusiminen	45 000	45 000	15 000	15 000	15 000		
Vuotovesikartoitus				25 000			
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot	400 000	200 000	-28 000				
Menot	2 529 000	2 584 000	854 000	812 000	548 000	791 000	135 000
Nettomenot	2 929 000	2 784 000	826 000	812 000	548 000	791 000	135 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2026-2030	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
KONEET JA KALUSTO							
Sivistyslautakunta	290 000	285 000	85 000	55 000	45 000	55 000	45 000
<i>Koulutuspalvelut</i>	130 000	130 000	50 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet	95 000	95 000	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000
ICT hankinnat kouluille	10 000	10 000	10 000				
Kalustehankinnat Niemisjärven koululle	10 000	10 000	10 000				
Aseman koulun kalusteet	15 000	15 000	15 000				
<i>Kirjastopalvelut</i>	55 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kalustehankinnat pääkirjastolle ja Asemalle	55 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Liikuntapalvelut</i>	95 000	95 000	15 000	25 000	15 000	25 000	15 000
Liikuntapaikkojen varustaminen	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Suunnistuskartat	20 000	20 000		10 000		10 000	
<i>Nuorisopalvelut</i>	10 000	10 000	10 000				
Brodeeraus kone Taitotuvalle	10 000	10 000	10 000				
Ympäristölautakunta	110 000	110 000	20 000	30 000	20 000	20 000	20 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Laitoshuollon kalustohankinnat	10 000	10 000		10 000			
KONEET JA KALUSTO							
Tulot							
Menot	400 000	395 000	105 000	85 000	65 000	75 000	65 000
Nettomenot	400 000	395 000	105 000	85 000	65 000	75 000	65 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	400 000	200 000	-28 000	0	0	0	0
Menot	3 092 000	3 142 000	1 082 000	907 000	623 000	876 000	210 000
Nettomenot	3 492 000	3 342 000	1 054 000	907 000	623 000	876 000	210 000
kaavan tarkistus	3 492 000	3 342 000	1 054 000	907 000	623 000	876 000	210 000

Henkilöstösuunnitelma 2026

Henkilöstösuunnitelma täydennetään kunnanhallituksen talousarviokokoukseen mennessä.

Kunnan tuki yritystoiminnalle

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille. Seuraavia tukia voivat saada ne hankasalmelaiset yritykset, jotka toimivat Hankasalmella ja työllistävät työvoimaa Hankasalmen kunnan alueella. Yrityksen kotipaikkakuntamerkintä Hankasalmelle ei siis yksin oikeuta näihin yritystukiin, vaan yrityksen on toimittava ja työllistettävä Hankasalmella, jotta on näihin oikeutettu.

- Koulutustuki

Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi

- Yrityksen kehittämistuki

Konsultointikustannuksista tai niihin rinnastettavista toimista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatu muista lähteistä.

- Messu/näyttelypaikkatuki

50 % enintään 300 euroa/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa)

- Teollisuusmaan myynti

Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja vesihuollon liittymismaksu.

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskohtaisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2024. Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille.

- Tilakohtaiset suunnitelmat

Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 300 euroa/suunnitelma

- Erikoistuotantosuunnitelma

Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 euroa/tuotannonala

- Tuotantorakennussuunnitelma

50 %, enintään 1.500 euroa/suunnitelma

- Metsätaloussuunnitelma 20 %, enintään 250 euroa/suunnitelma.

Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelun saamisen edellytyksenä olevat kustannukset.

- Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki

3 euroa/lomittajatyötunti

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta. Avustuksia laitetaan maksuun kolme kertaa vuodessa: huhtikuussa, elokuussa ja joulukuussa.

Avustukset talousarviossa 2026

Avustukset täydennetään kunnanhallituksen talousarviokokoukseen mennessä.

Kuljetuskustannukset 2026

Kuljetuskustannukset (euroa)	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Joukkoliikenne	50 000	50 000	118 000	139 000
Koulukuljetukset	675 800	673 200	629 000	595 000
11-vuotinen oppivelvollisuus	120 600	120 000	95 000	76 000
esi- ja perusopetus	526 200	522 200	502 000	502 000
lukio	29 000	34 000	32 000	17 000
yhteensä	725 800	723 200	747 000	734 000

Konsernin tytäryhtiöt

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2026 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta poistamalla tyhjilleen jääneet talot pois vuokrausrekisteristä ja näin ollen kuolettamalla kyseisten kohteiden kiinteät kulut.

Merkittävimmät investoinnit 2026

- Peruskorjaussuunnitelman mukaisten korjausten jatkaminen loppuvuodesta 2026
- Rivitalojen pihojen siistiminen

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Vuokrausaste	%	74 %	70 %	70 %	74 %	86 %	> 92 %	> 90 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä, mutta kannattavilla vuokratasoilla. Yksi toimitila on ollut tyhjillään ja sen vuokrausta pyritään tehostamaan vuoden 2026 alusta.

Merkittävimmät investoinnit 2026–2029

- Ei tehtyjä investointeja
- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja vuosille 2026–2029.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet
- Kiinteistön käyttöaste hyvinvointialueen tilojen sopeuttamisen jälkeen

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Hoitovastike	€/osake	4,62	5,53	5,53	4,85	5,38	5,76	5,76
Rahoitusvastike	€/osake	1,62/1,42	1,52/1,32	1,65/1,42	1,65/1,42	1,65/1,42	1,65/1,42	1,65/1,42

Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 92 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Kysely asukasilloissa

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Merkittävimmät investoinnit 2026

- Huoneistojen peruskorjaukset linjasaneerauksena. Käyttövesi- ja jätevesiputket ovat jo elinkaarensa päässä.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Käyttöaste	%	97 %	86 %	78 %	79 %	79 %	79 %	92 %